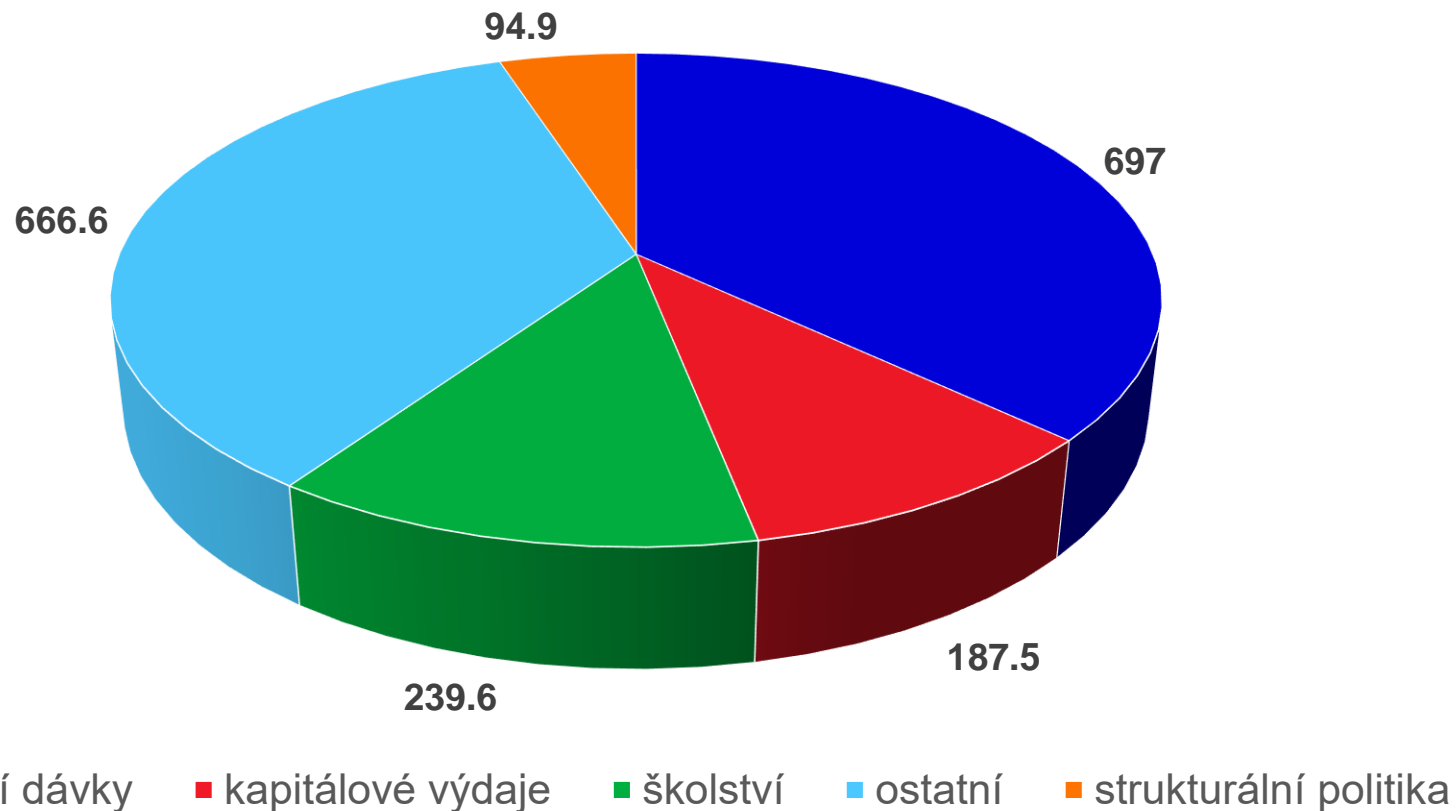

MUNI
ECON

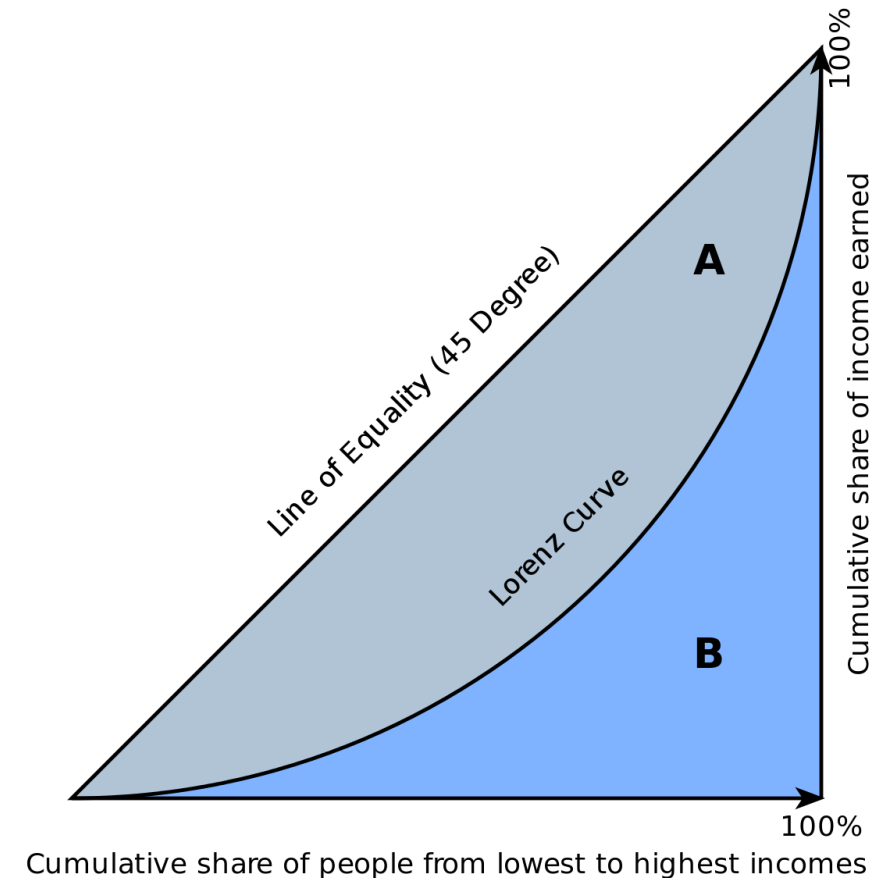
Nerovnost a sociální politika

Výdaje na sociální politiky ze státního rozpočtu (2021)

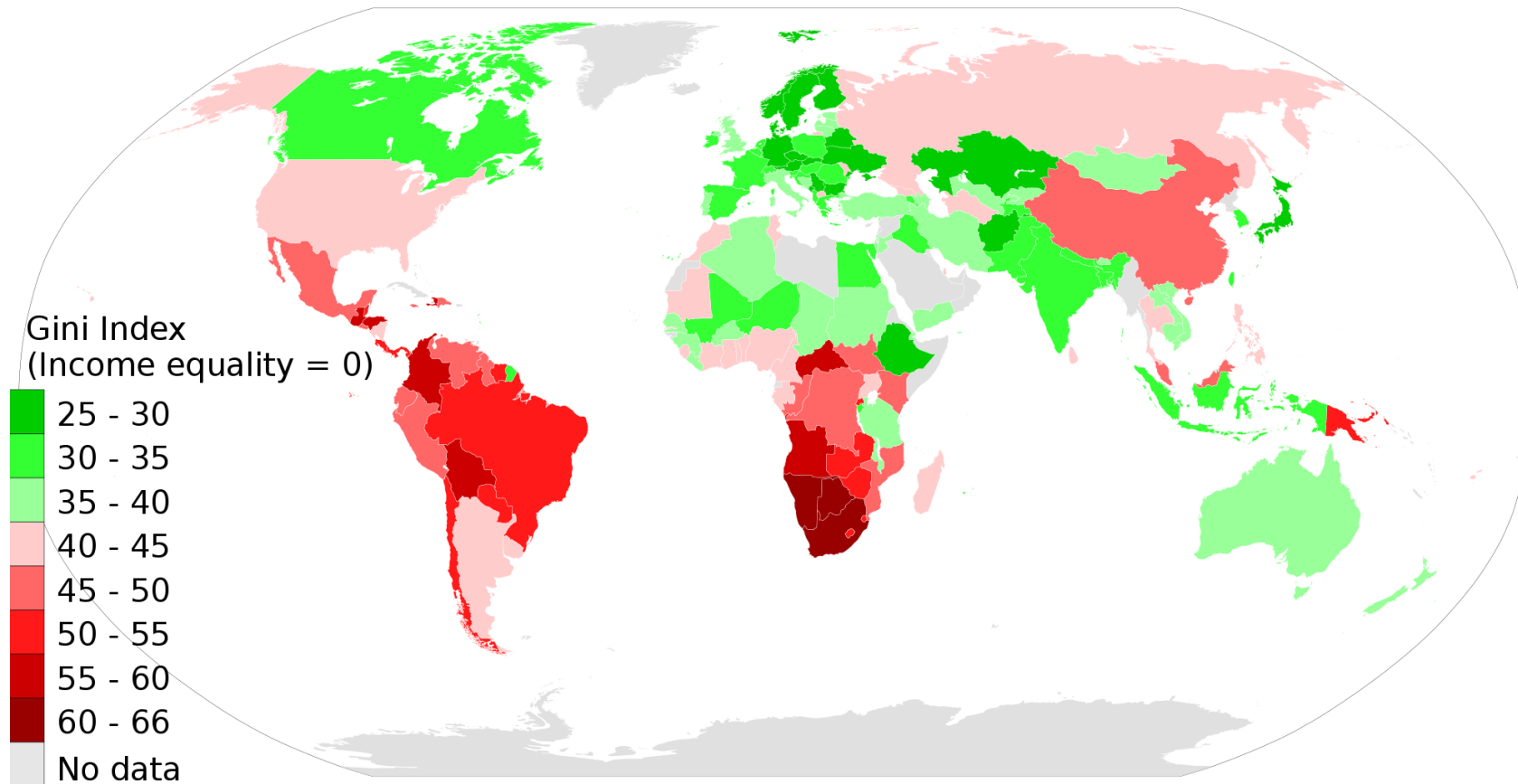

Měření nerovnosti

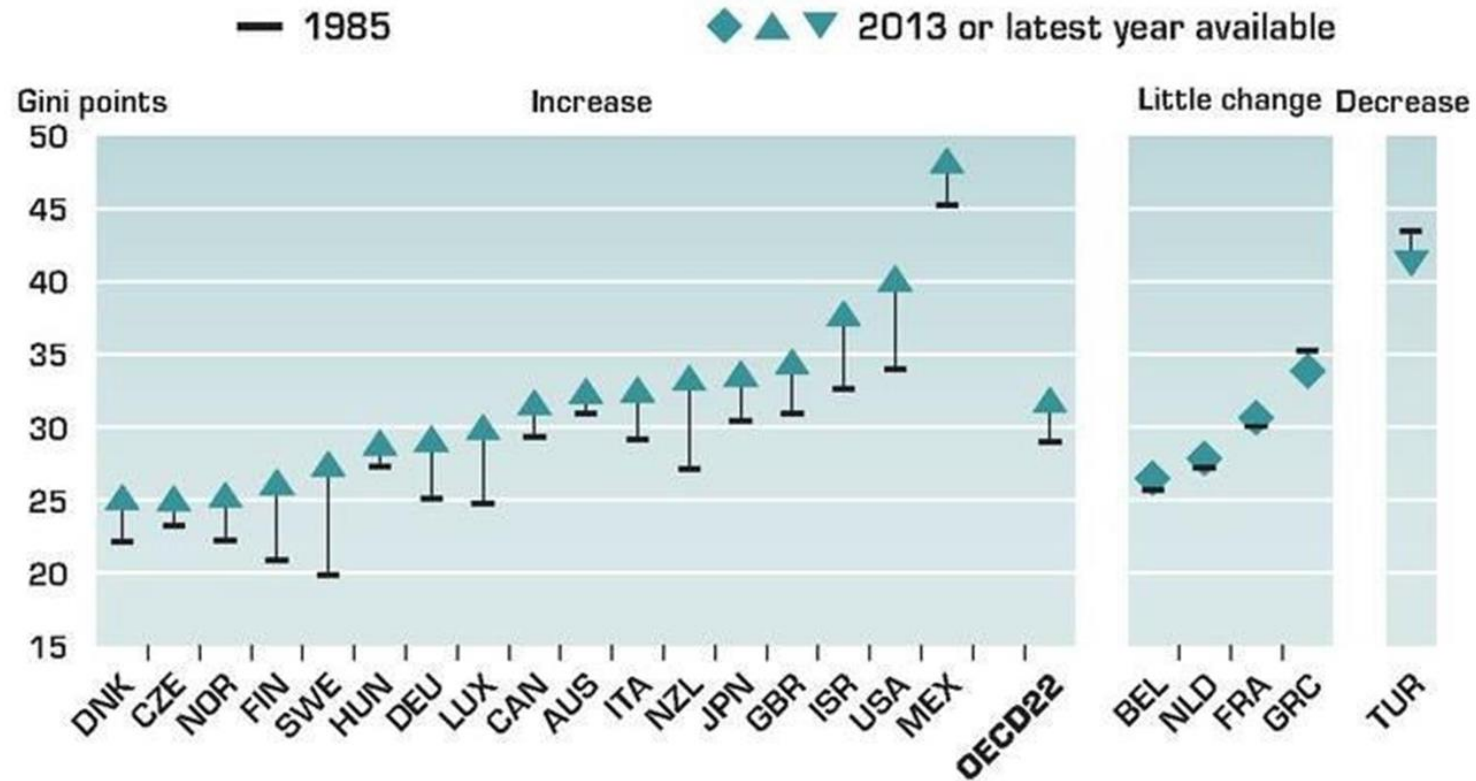
- Lorenzova křivka
- Giniho koeficient
  - $G=A/(A+B)$
- Hranice/míra chudoby
- Robin Hood index (Hoover index)
  - Kolik procent příjmu by bylo třeba rozdělit, aby všichni měli stejně

Giniho koeficient (v %)

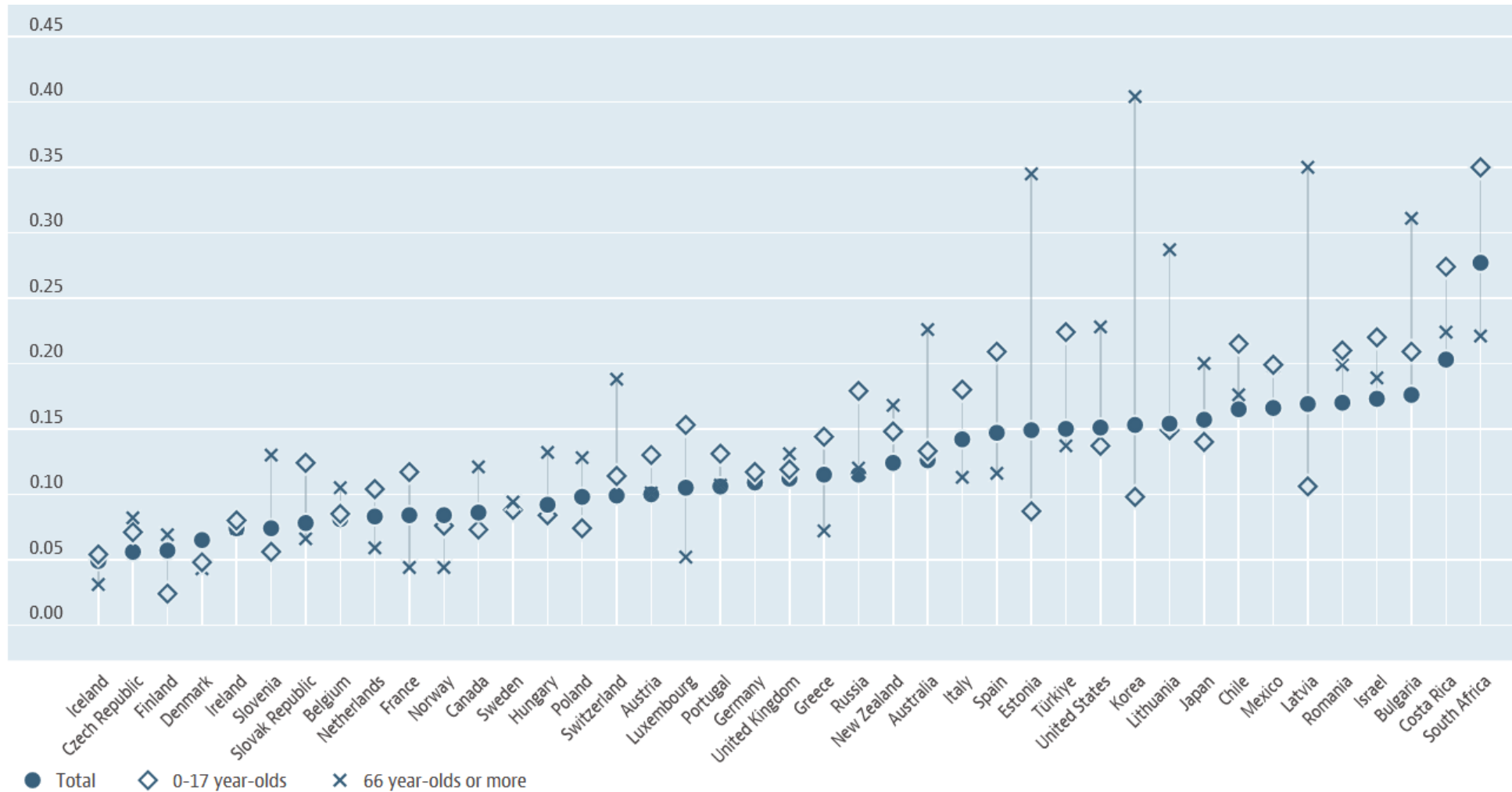

Příjmová nerovnost ve vybraných zemích OECD

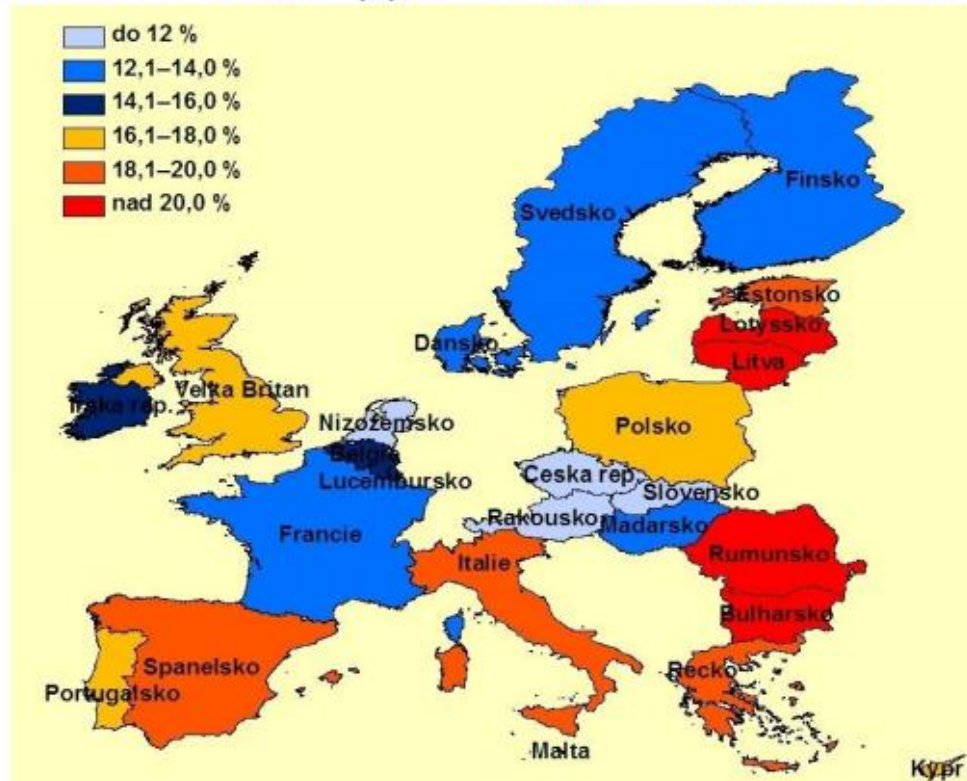
Source: OECD (2015), *In It Together: Why Less Inequality Benefits All*, <http://dx.doi.org/10.1787/888933207711>.

Míra chudoby (OECD)

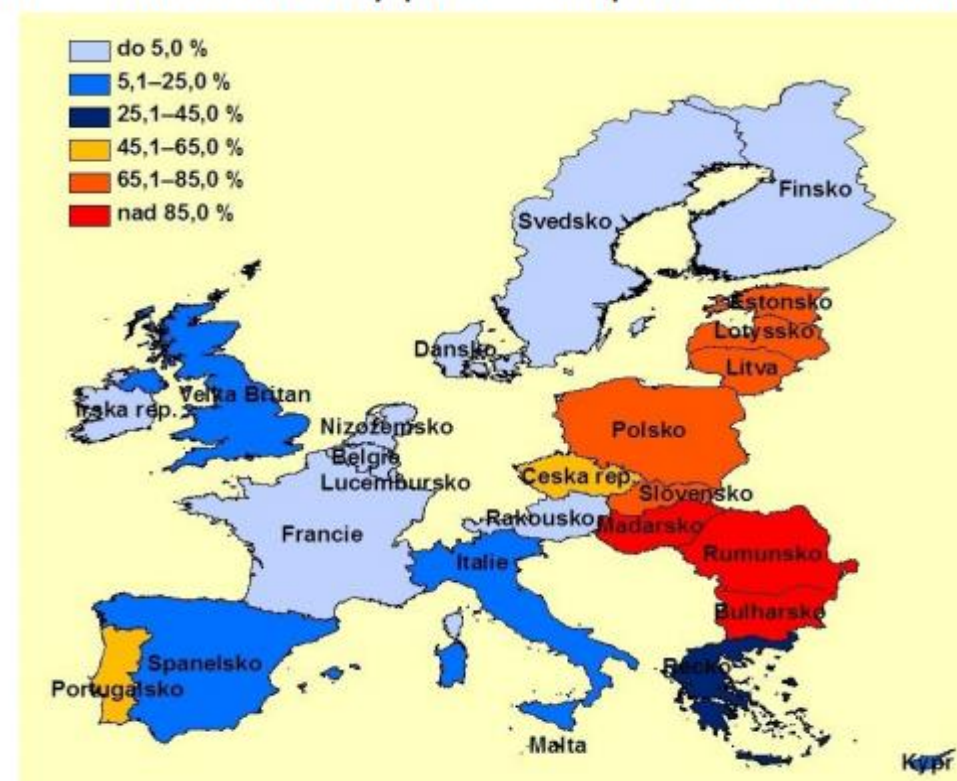

Míra chudoby

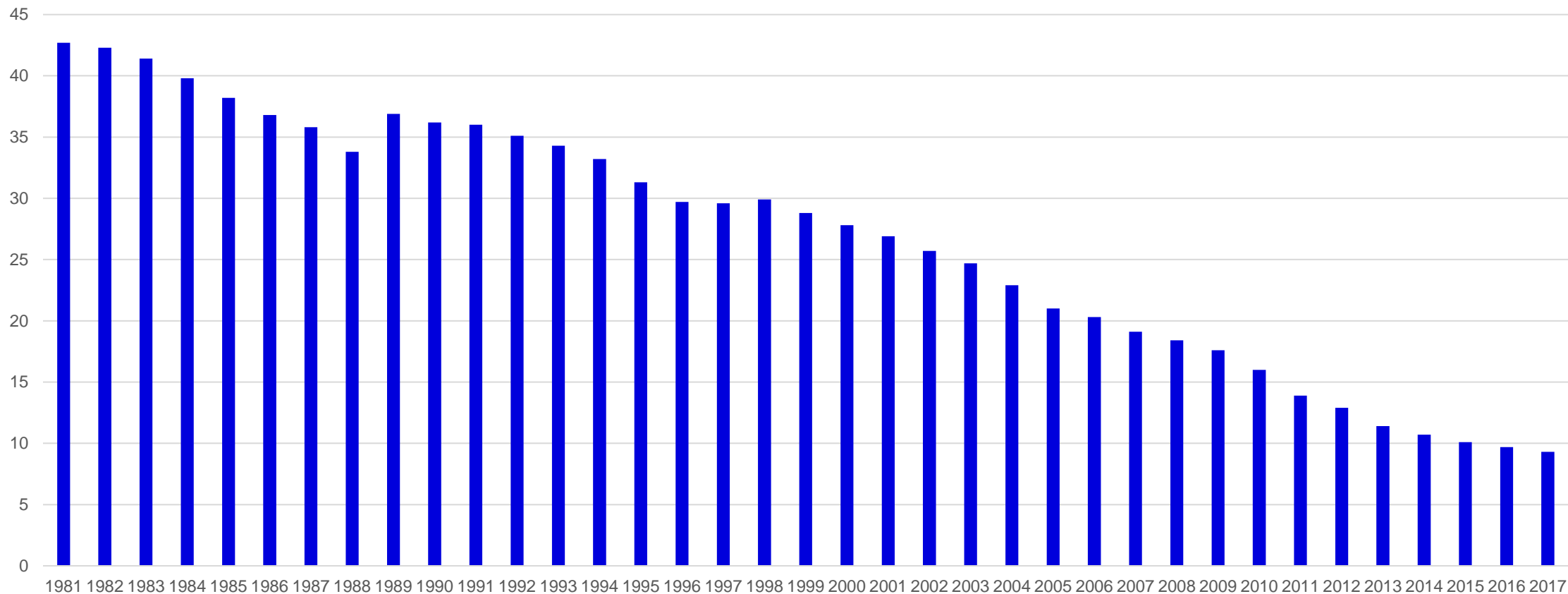
Obr. 1 – Míra chudoby podle národních hranic chudoby

Obr. 2 – Míra chudoby podle evropské hranice chudoby

Vývoj podílu lidí s příjmem pod 1,9 \$ (v %)

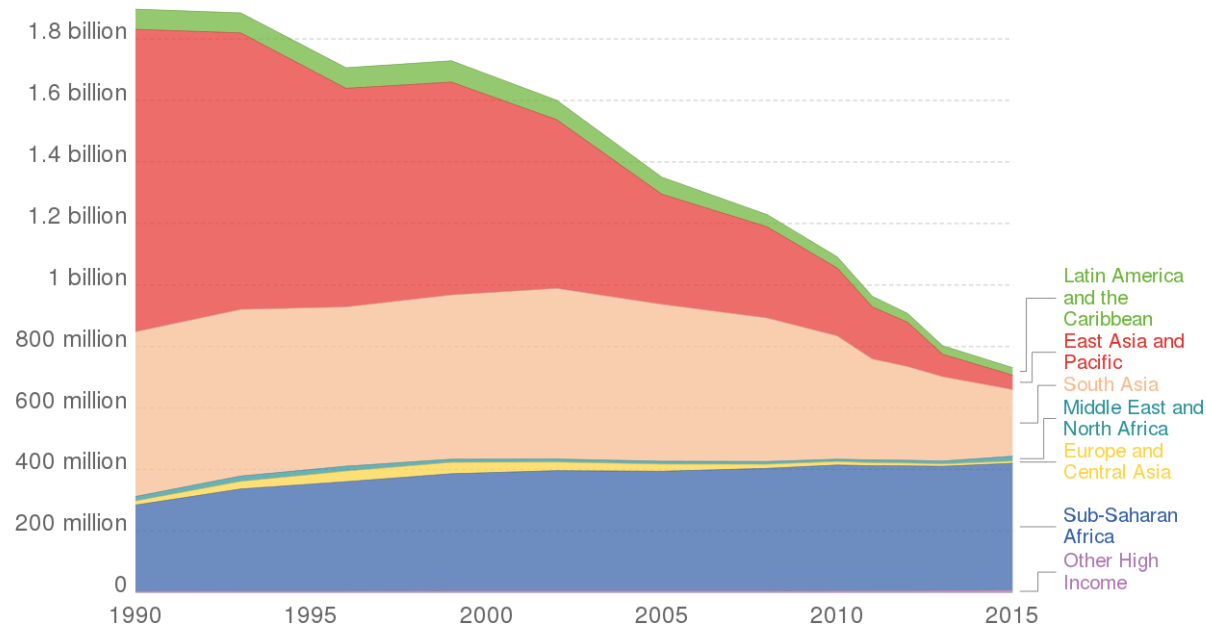

Vývoj podílu lidí s příjmem pod 1,9 \$ (v %)

Total population living in extreme poverty, by world region

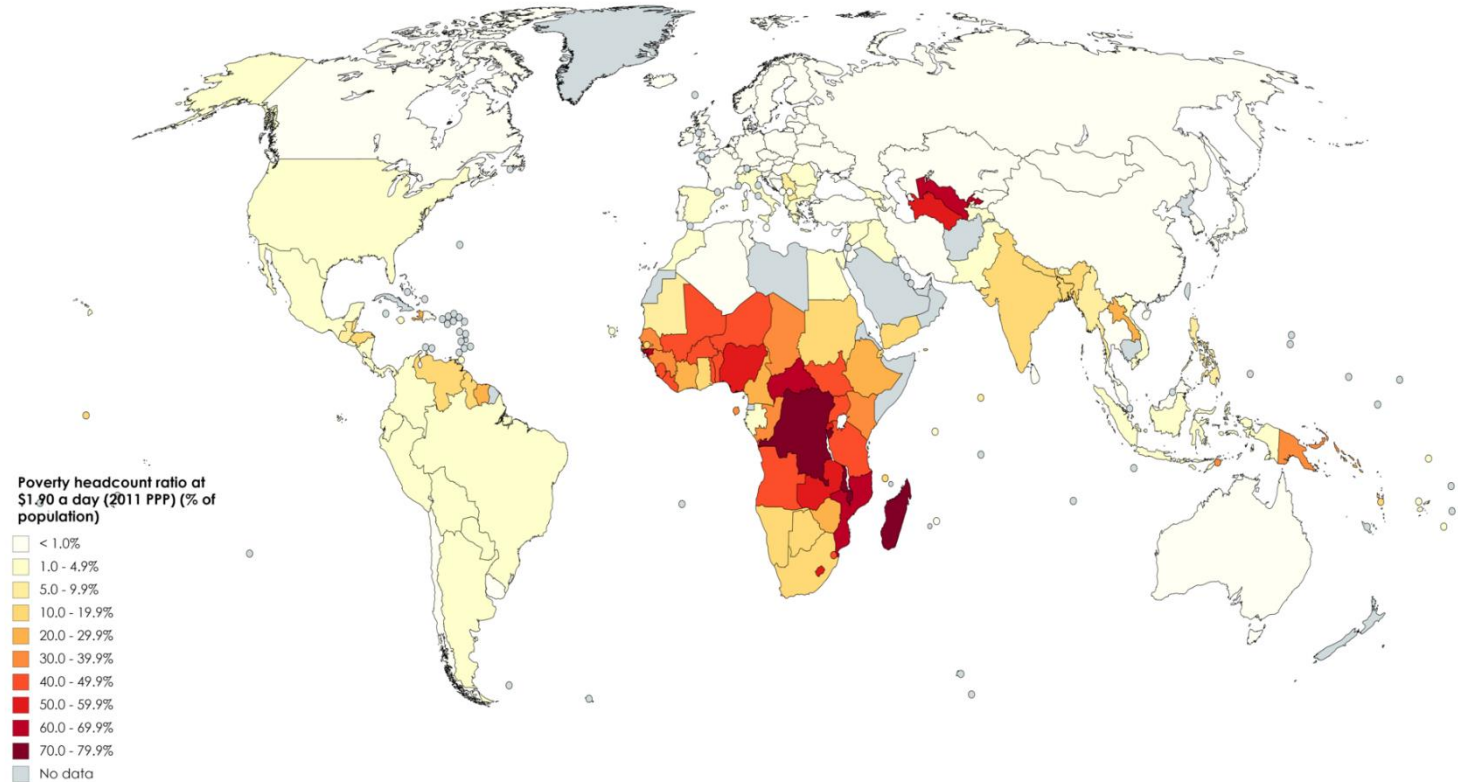
Numbers are in millions of people. Extreme poverty is defined as living with per capita household consumption below 1.90 international dollars per day (in 2011 PPP prices). International dollars are adjusted for inflation and for price differences across countries.

Source: PovcalNet (World Bank)

Note: Consumption per capita is the preferred welfare indicator for the World Bank's analysis of global poverty. However, for about 25% of the countries, estimates correspond to income, rather than consumption.

Lidé žijící s příjmem pod 1,9 \$ (extrémní chudoba)

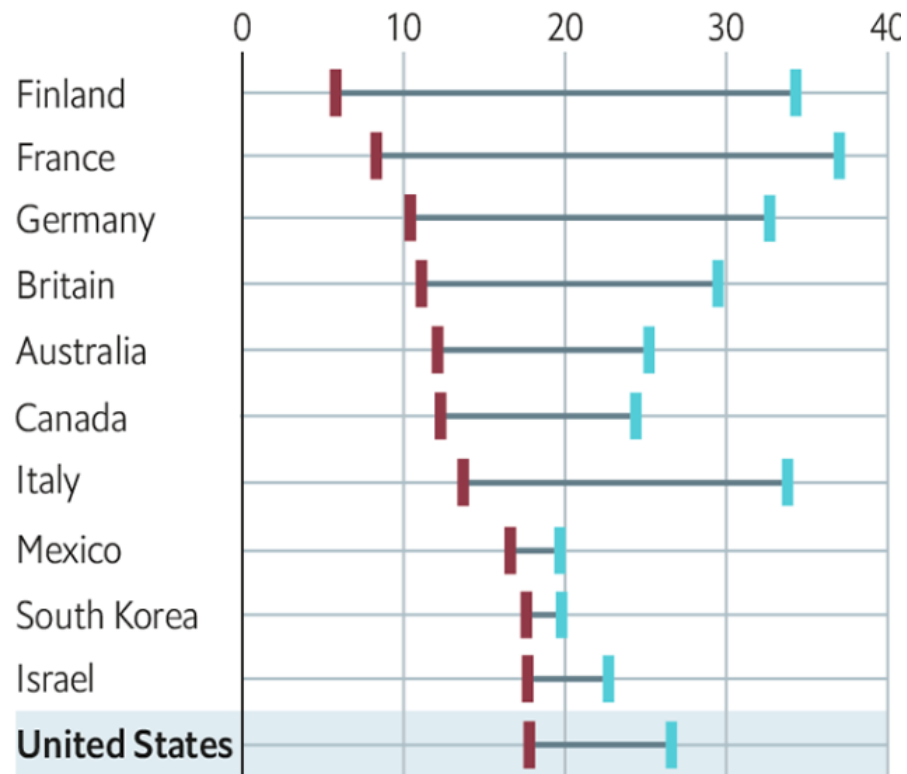
Created with mapchart.net ©

Daně a transfery snižují příjmovou nerovnost

Helping hand

Poverty rate* before and after taxes and transfers

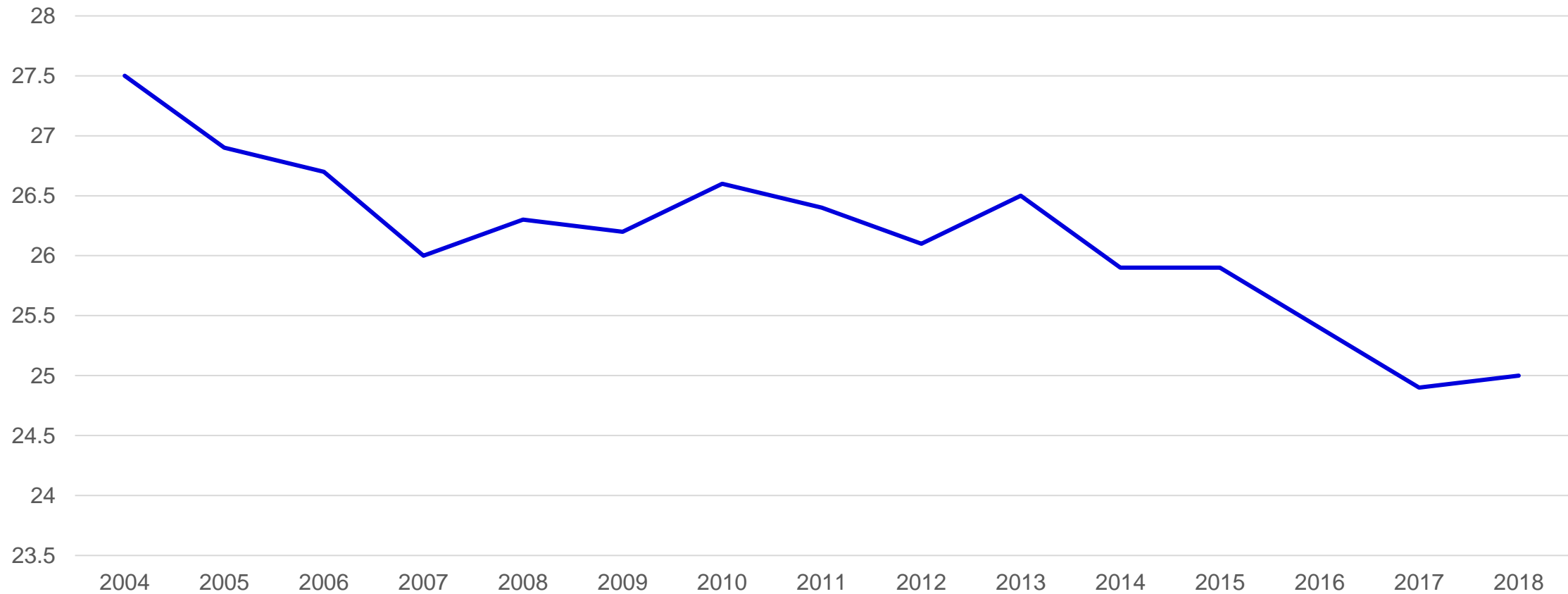
Selected OECD countries, 2016, %

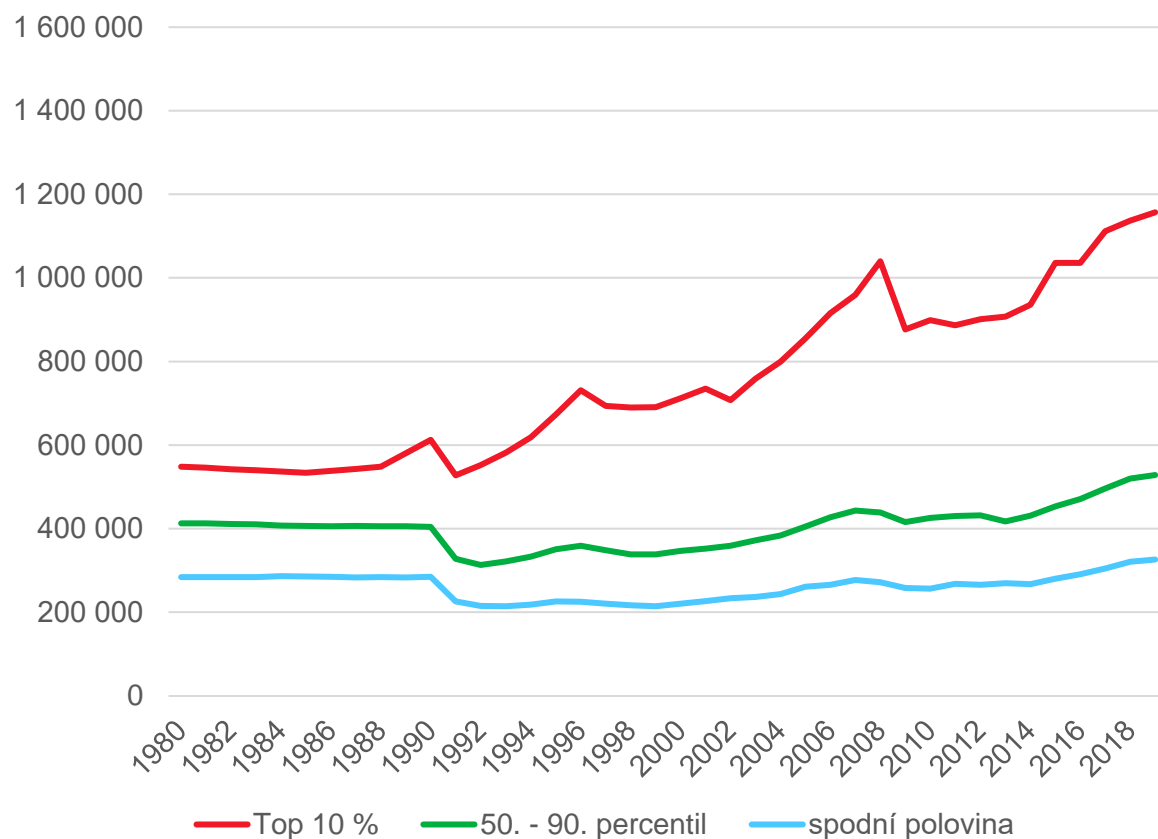
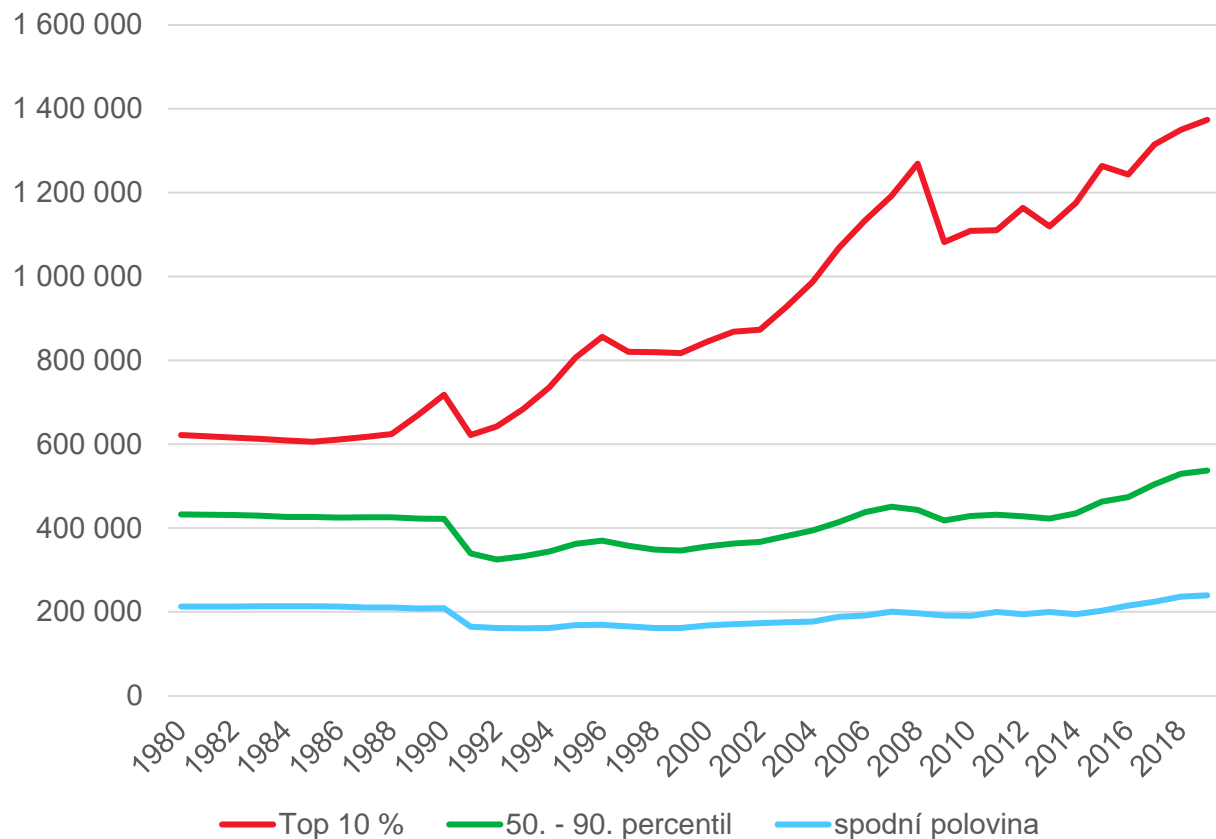
Source: OECD

*Less than 50% of median income

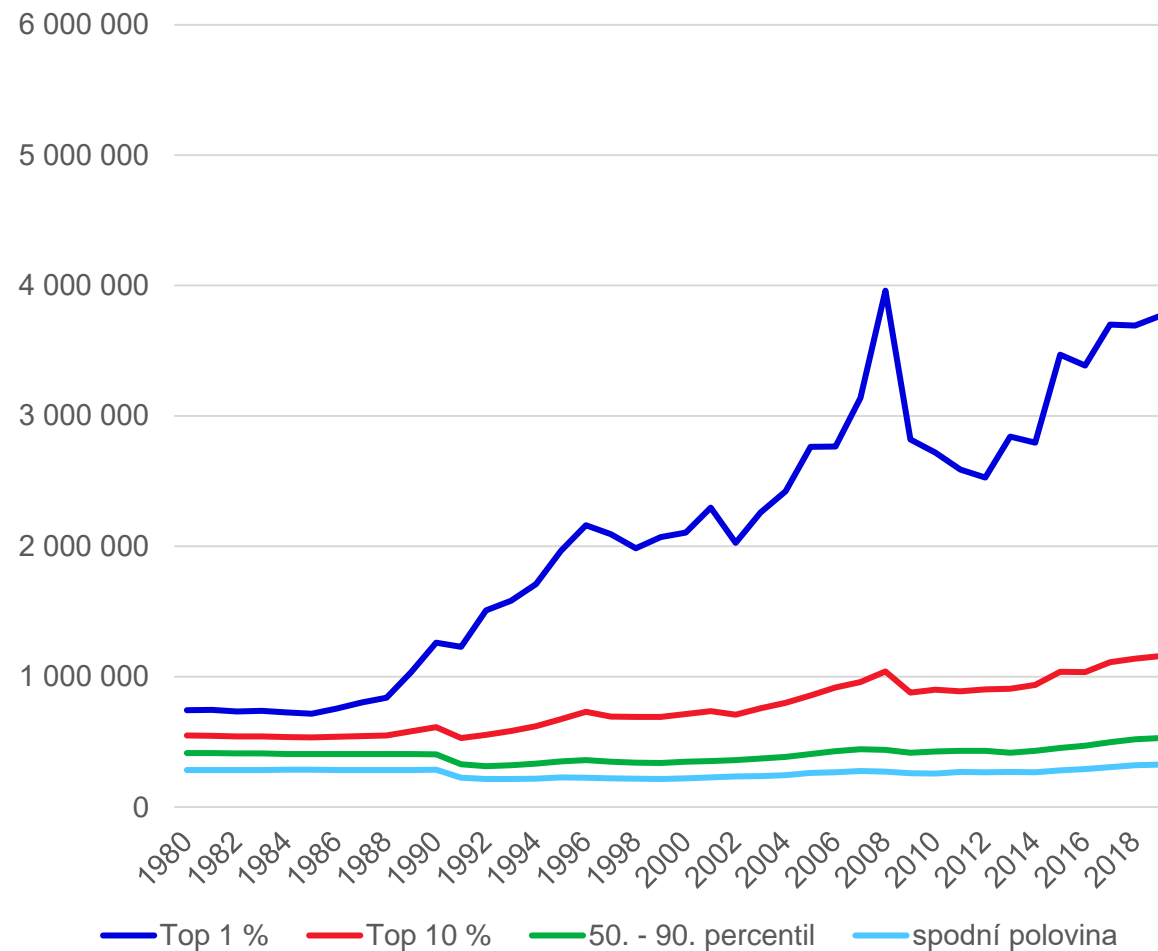
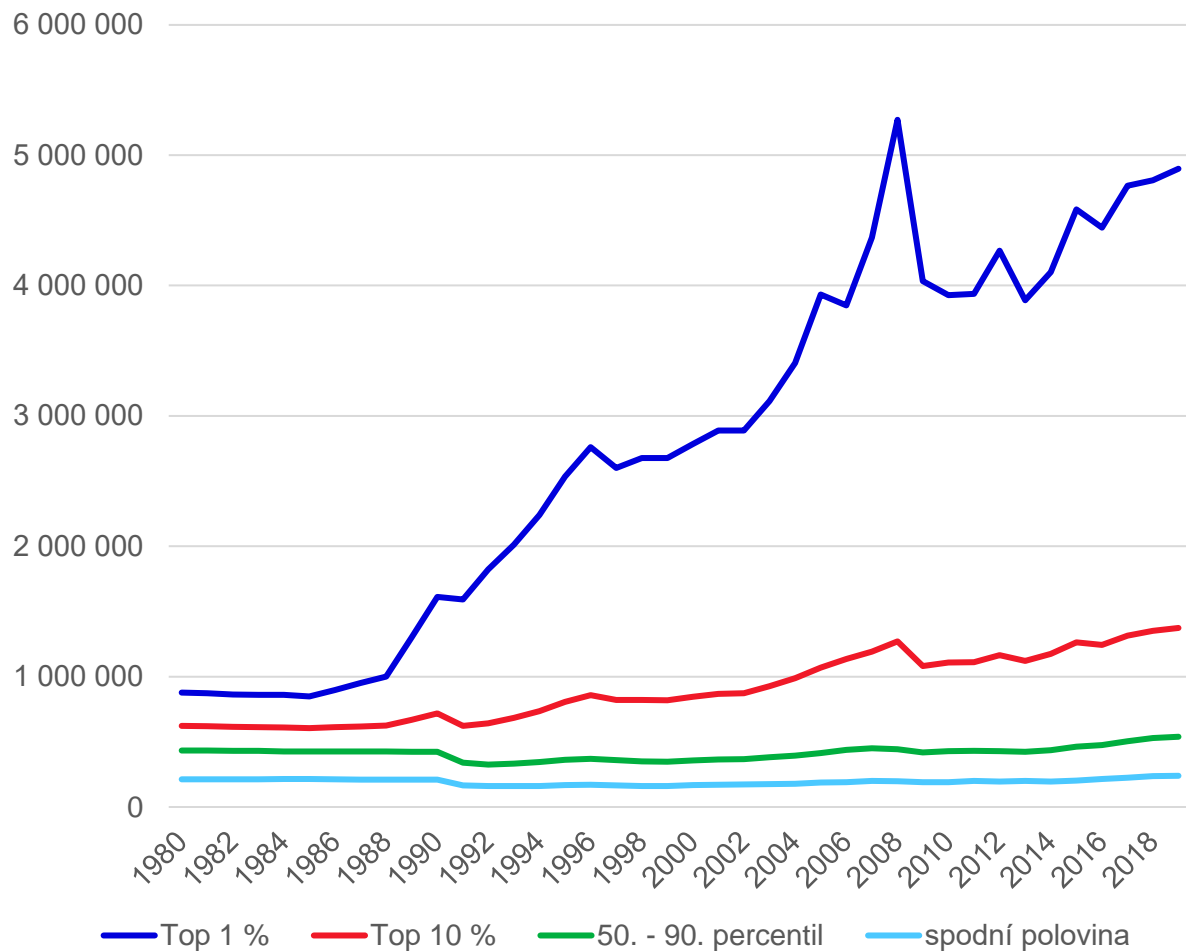
Giniho koeficient ČR

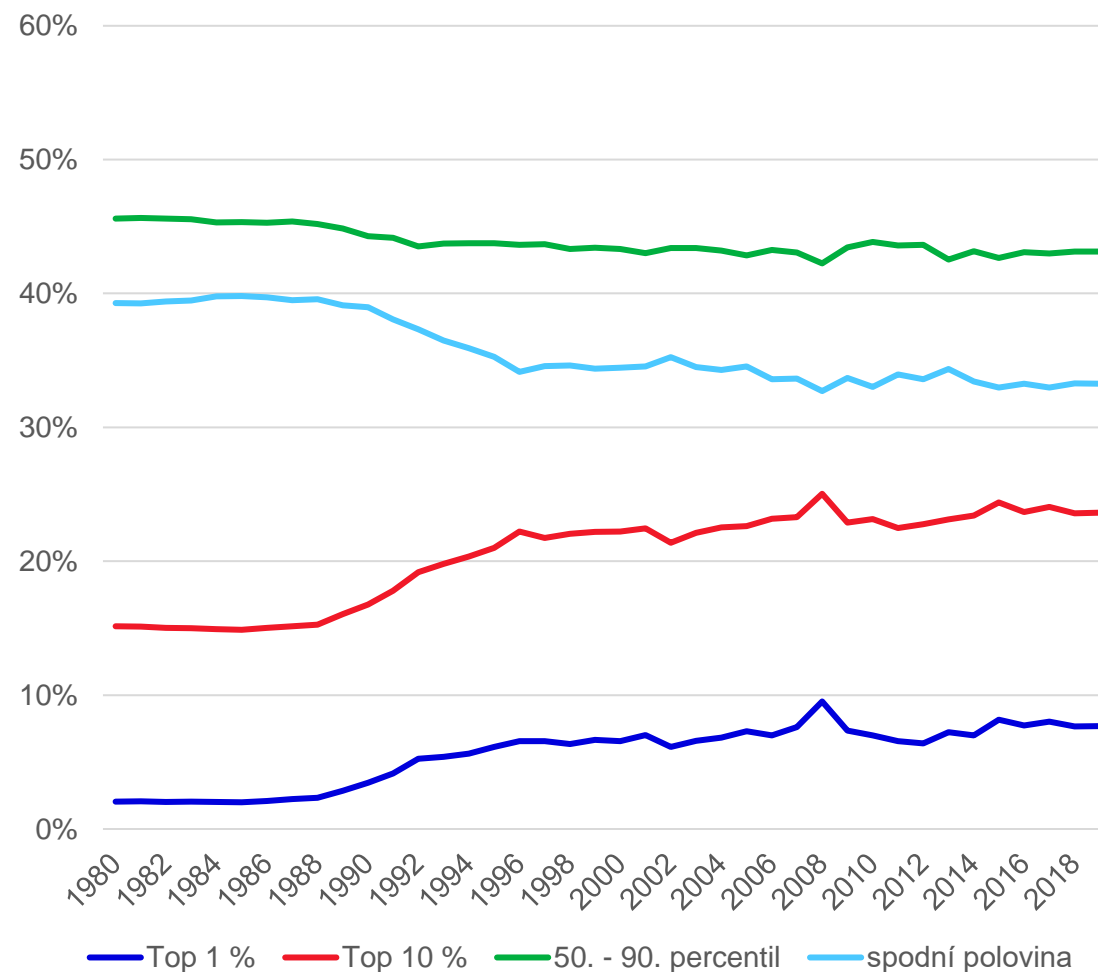
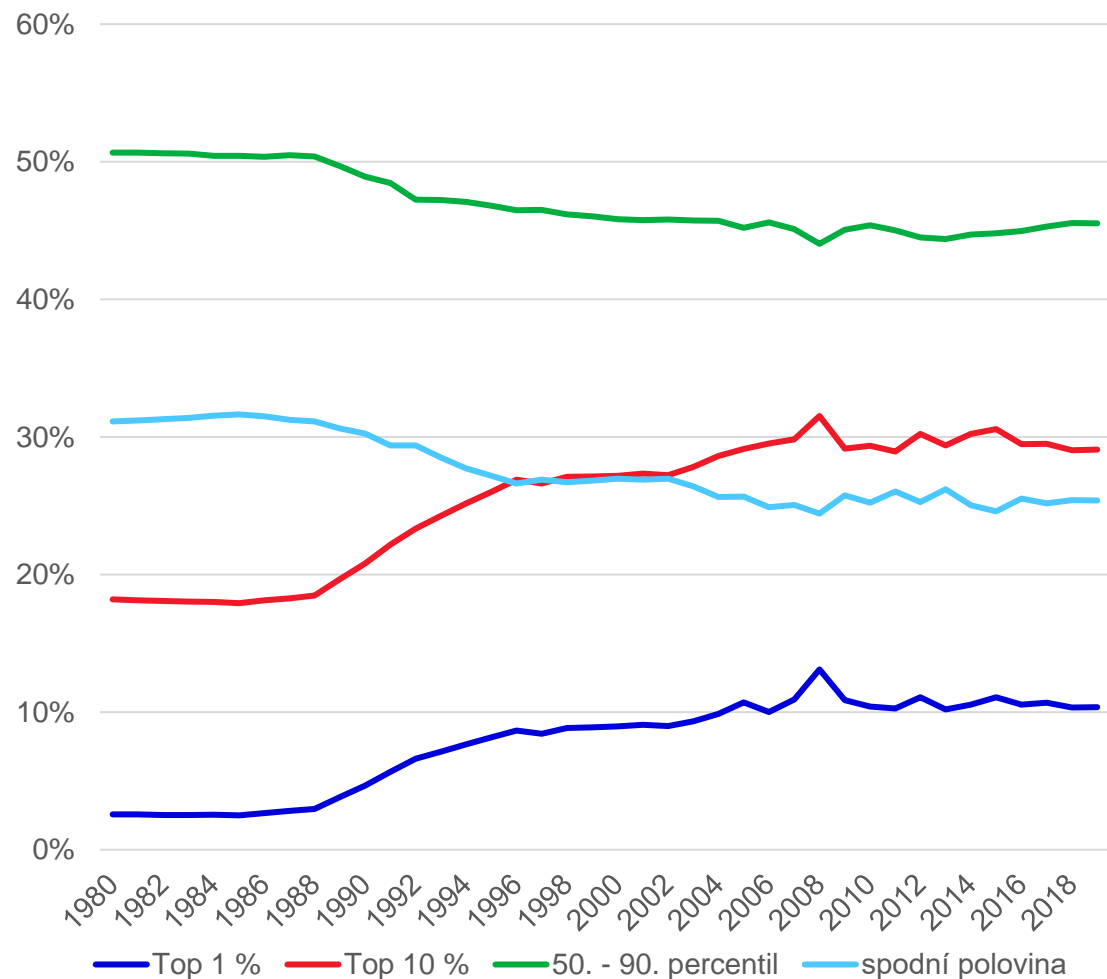
Příjem před a po zdanění a transferech v ČR

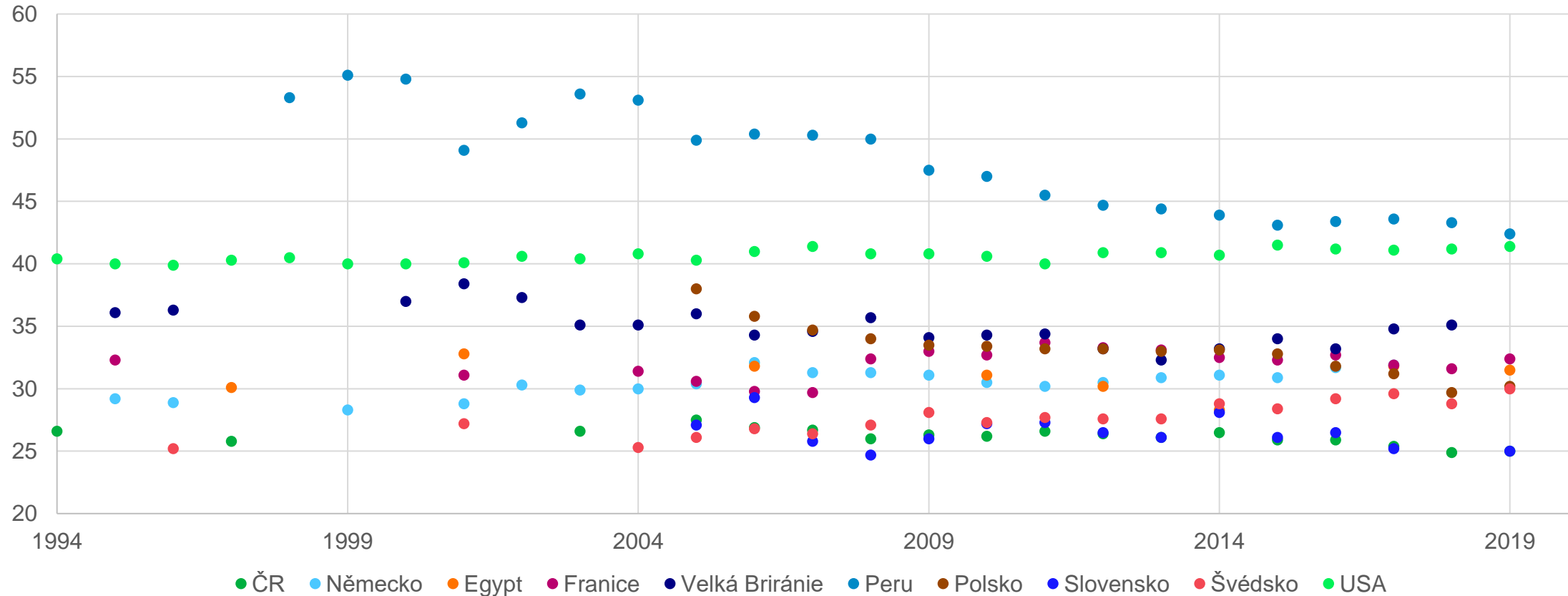
Příjem před a po zdanění a transferech v ČR

Podíl na celkovém příjmu před a po zdanění a transferech

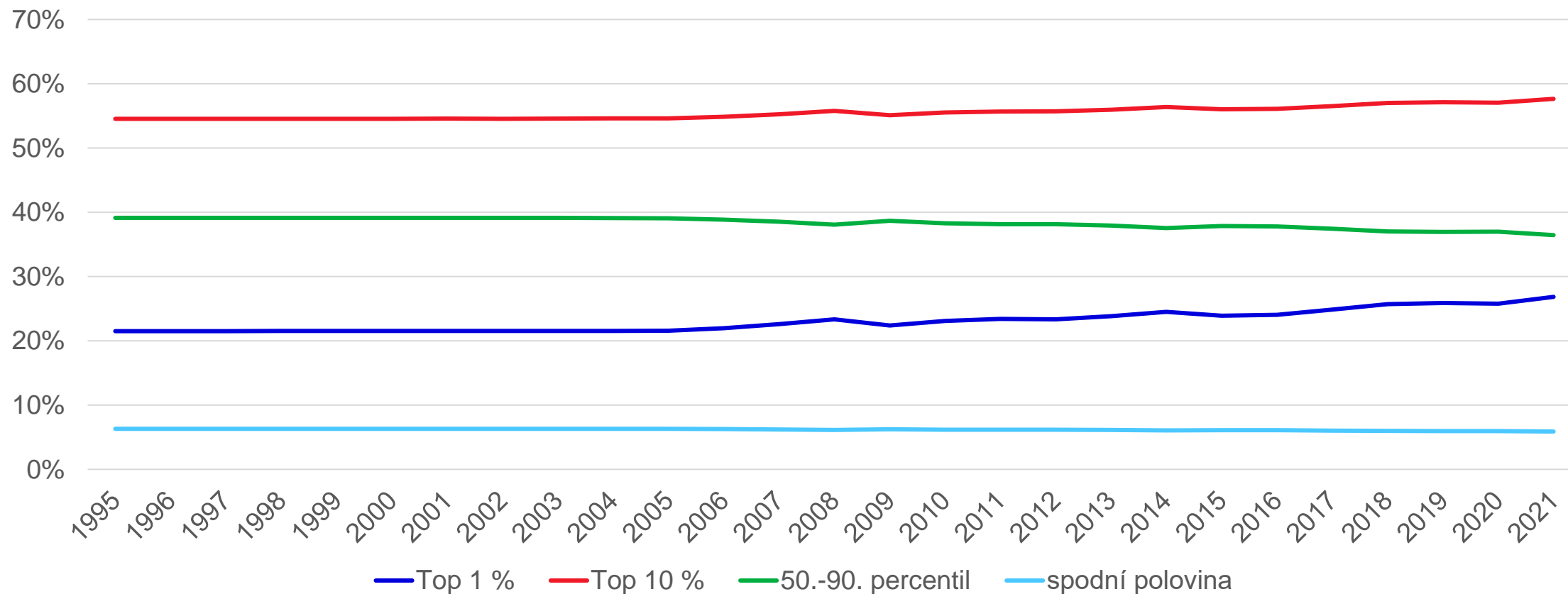

Giniho koeficient ve vybraných zemích

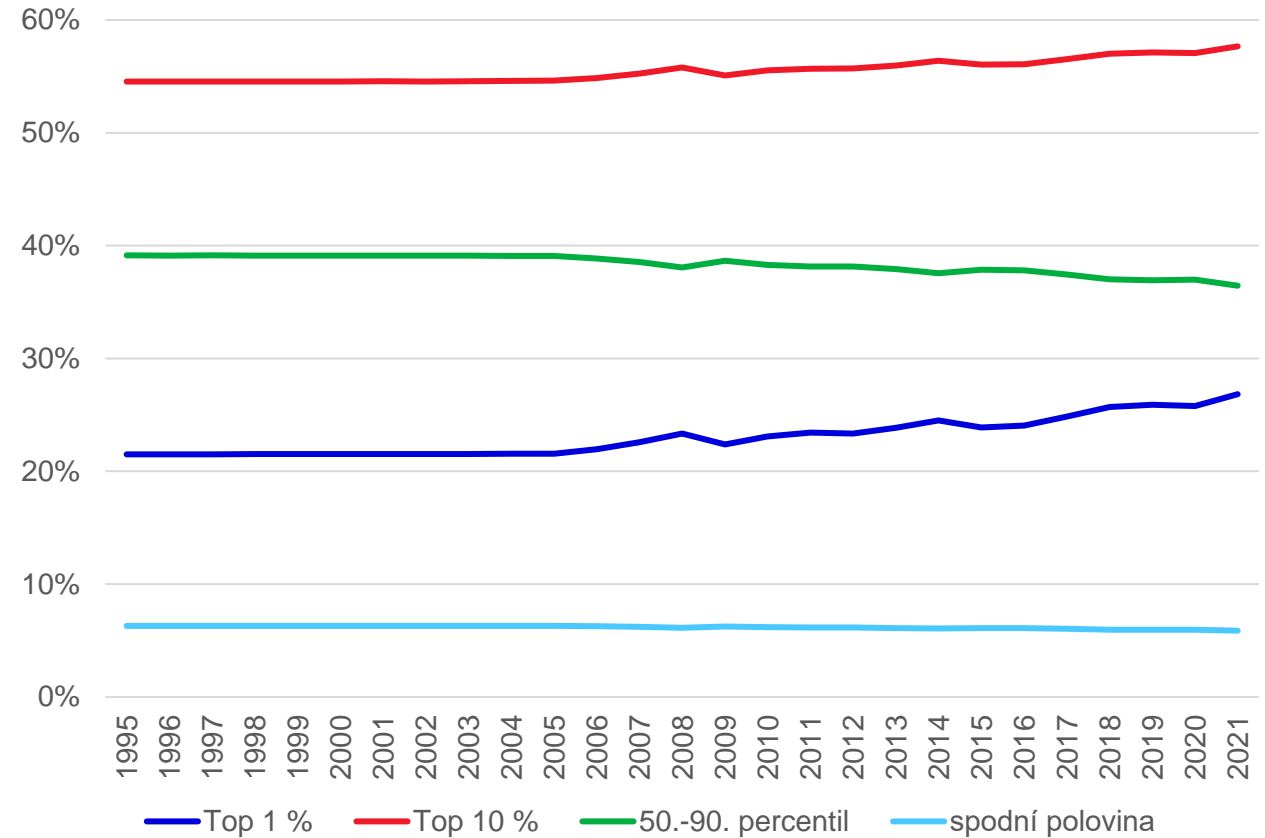
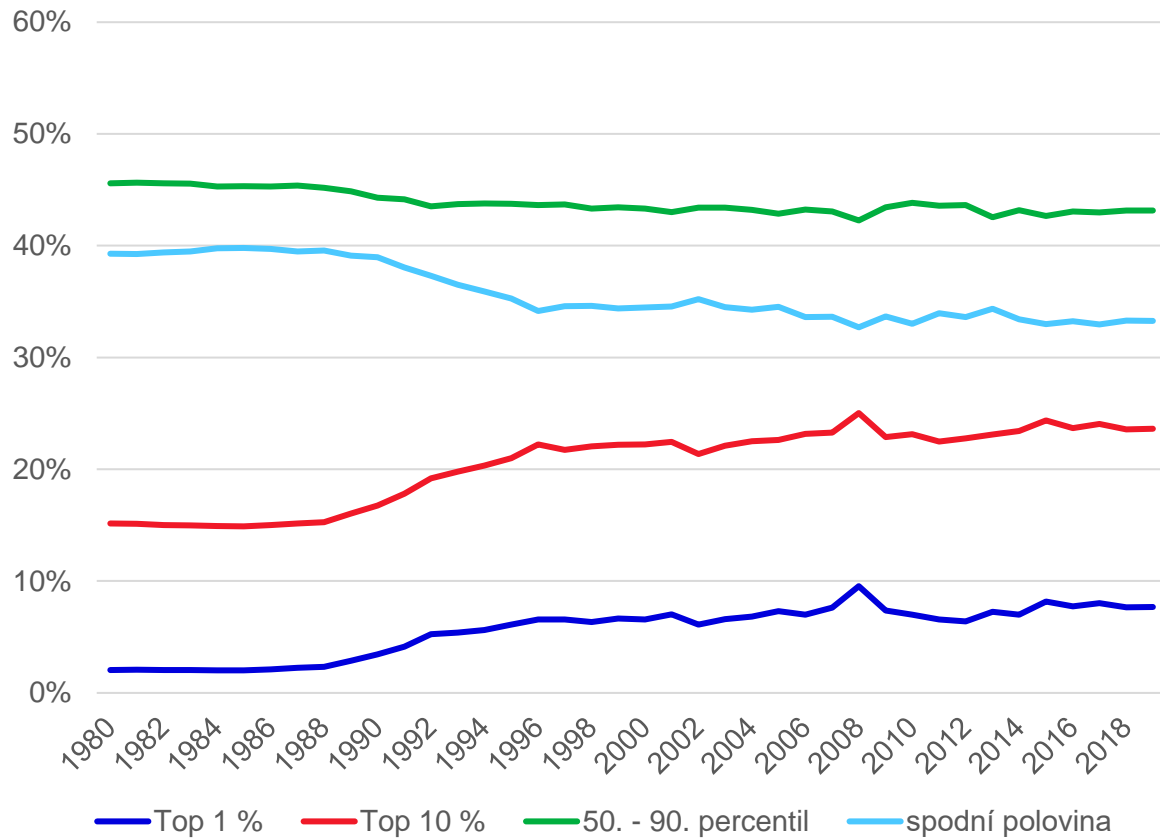

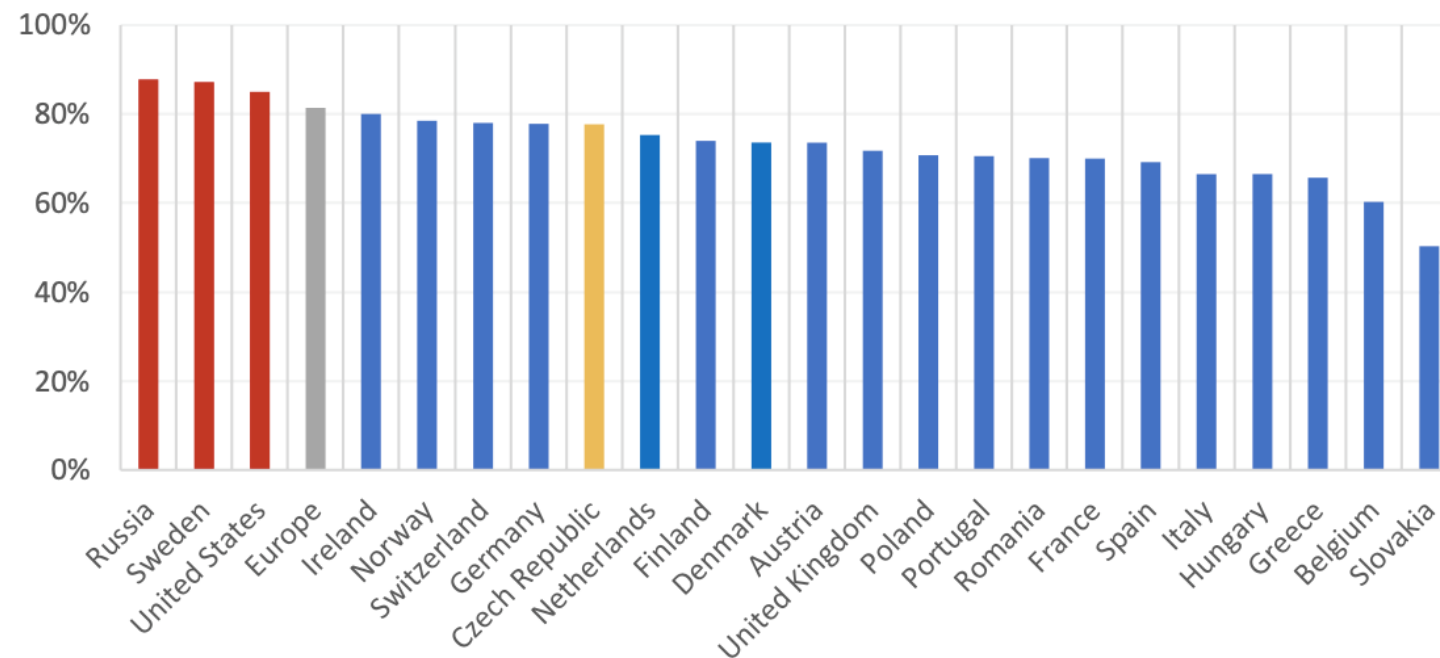
Podíl na celkovém bohatství

Podíl na celkovém příjmu po zdanění a transferech a na celém bohatství

Giniho koeficient majetkového rozdělení

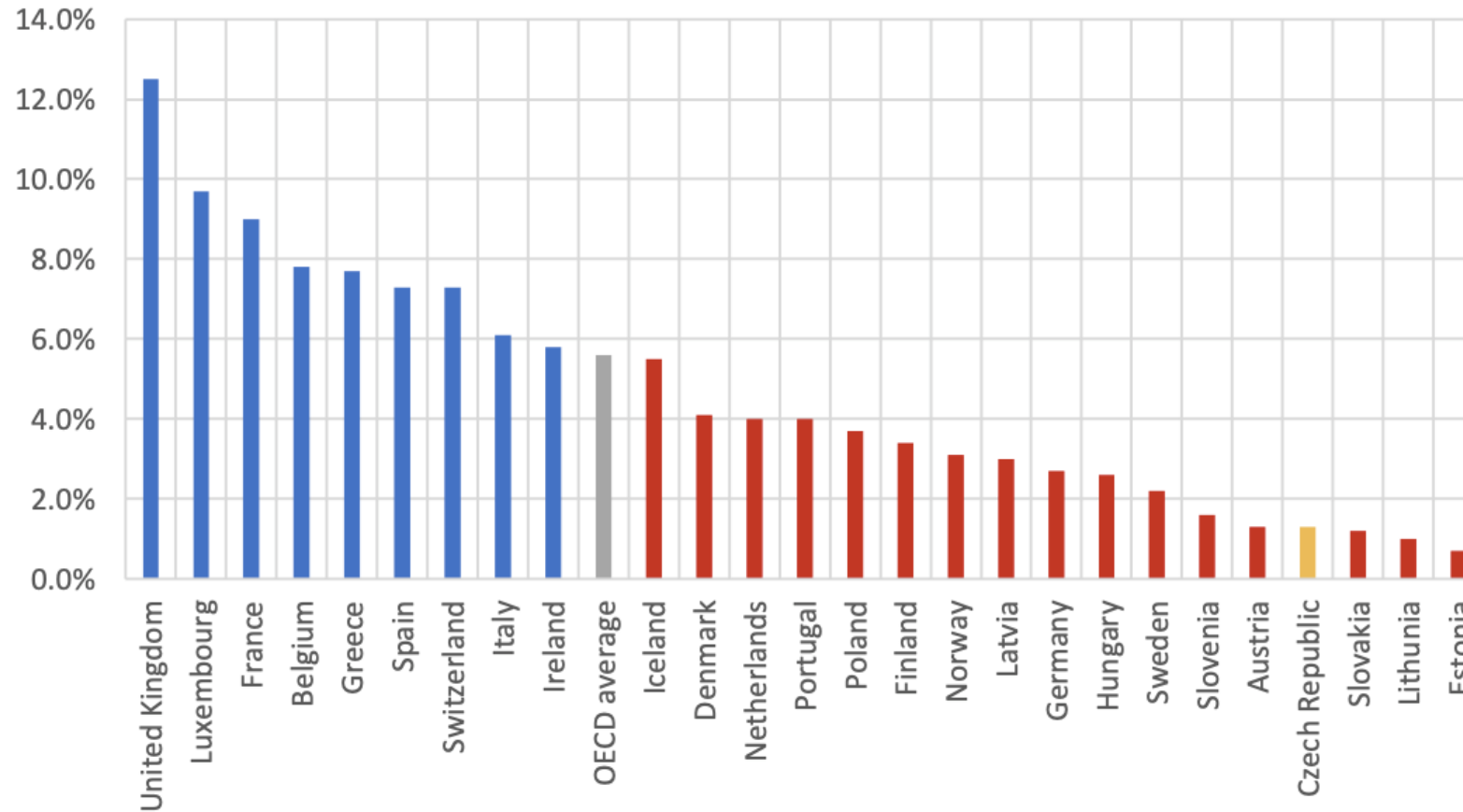

source: Shorrocks, Davies, & Lluberás (2021a)

Proč je majetková nerovnost vysoká?

- významná část majetku děděna
- nízké majetkové daně

Podíl majetkových daní na daňovém výnosu

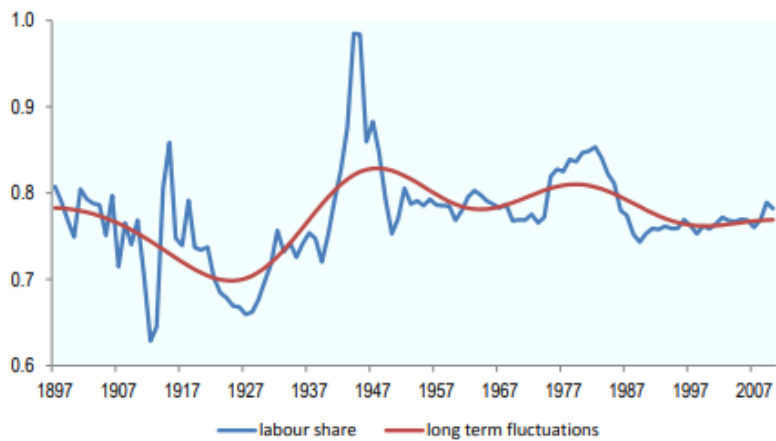

Proč se příjmová nerovnost zvyšuje (by mohla zvyšovat)?

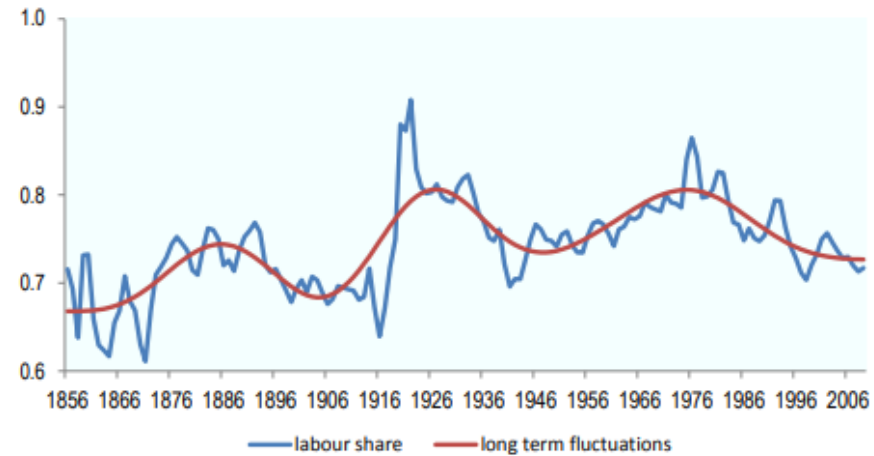
- v důsledku globalizace (technologické změny, zahraniční obchod, investice)
- mění se rovnováha mezi prací a kapitálem
- mizí tradiční pracovní místa
- mění se společenské postoje
- (stát méně reguluje a méně přerozděluje)
  - snižuje se daňová progresse

Podíl práce na národním důchodu

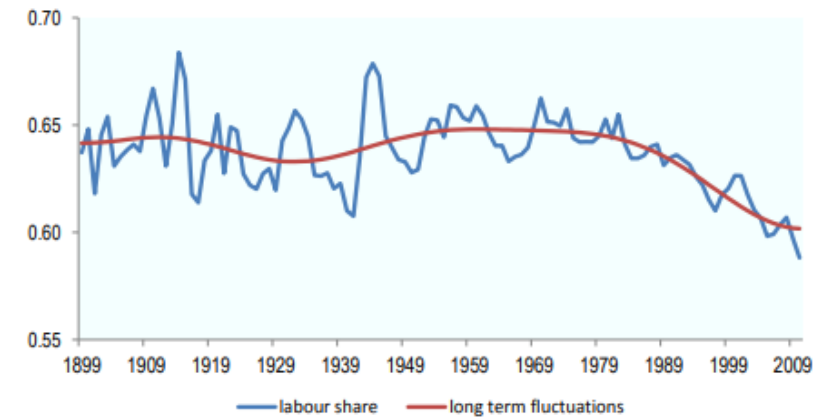
Panel A: France

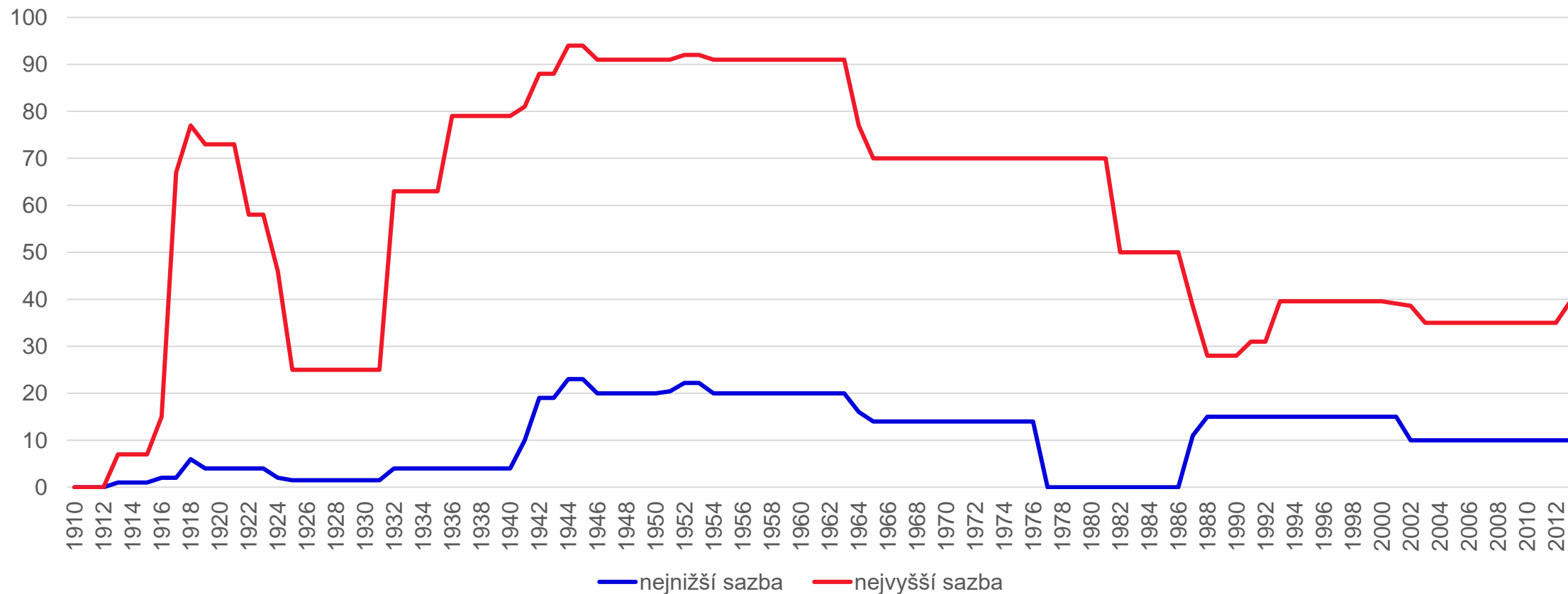
Panel B UK

Panel C: United-States

Zdanění příjmů (USA)

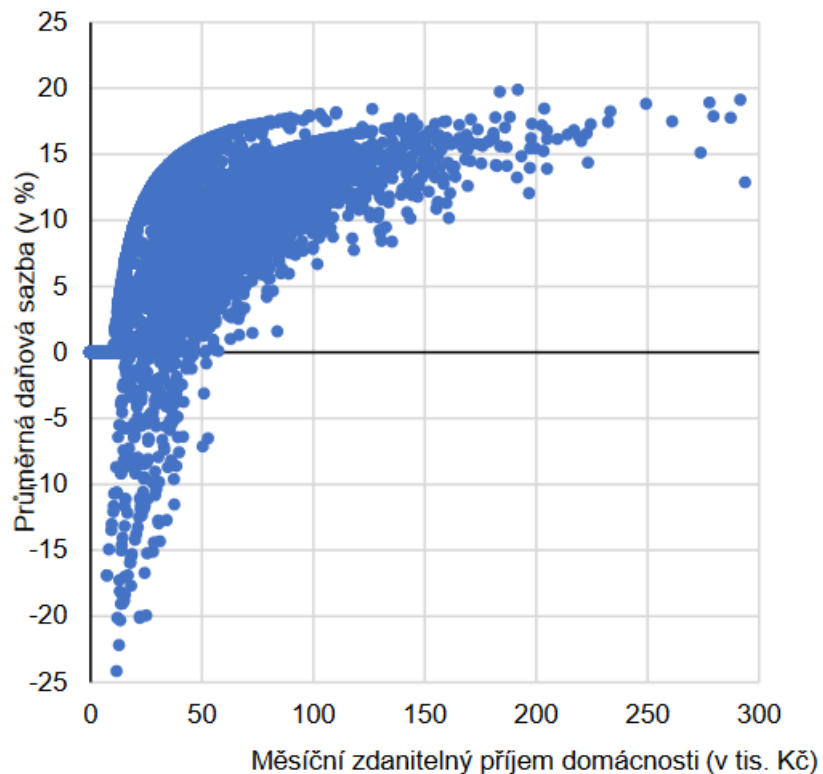

CS: snížení daní v ČR v roce 2021 (pokračování z fiskální politiky)

- snížení DPFO zrušením počítání daně z příjmu ze závislé činnosti ze superhrubé mzdy (z 20,1 % na 15 %) + nárůst slevy na poplatníka z 2 070 na 2 320 Kč/měsíc
- cílem MF ČR bylo podpořit spotřebu domácností
- jaký mělo opatření vliv na nerovnost?

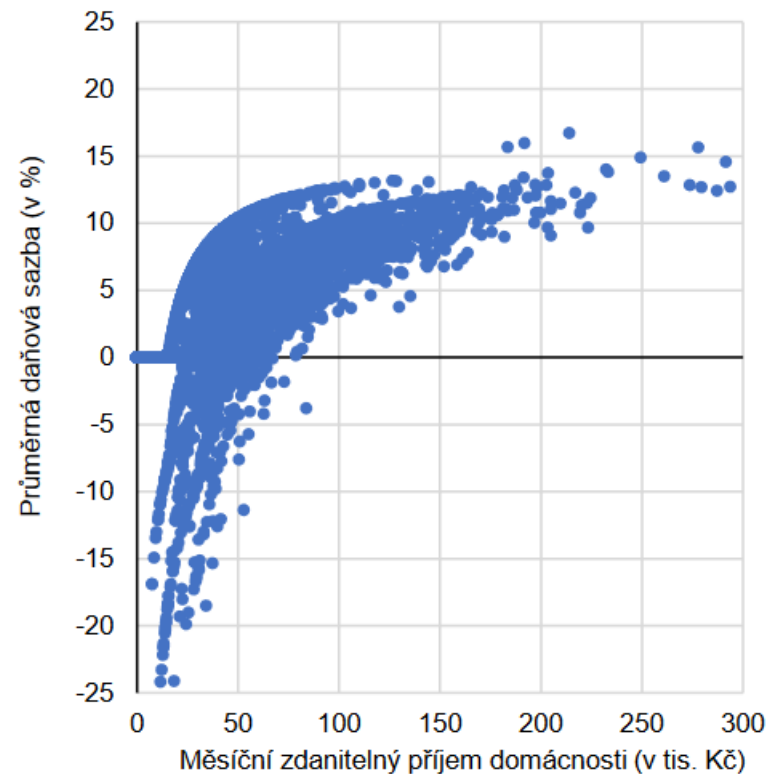
CS: snížení daní v ČR v roce 2021 (pokračování z fiskální politiky)

Průměrné daňové sazby před úpravou DPFO

Zdroj: Výpočty ÚNRR.

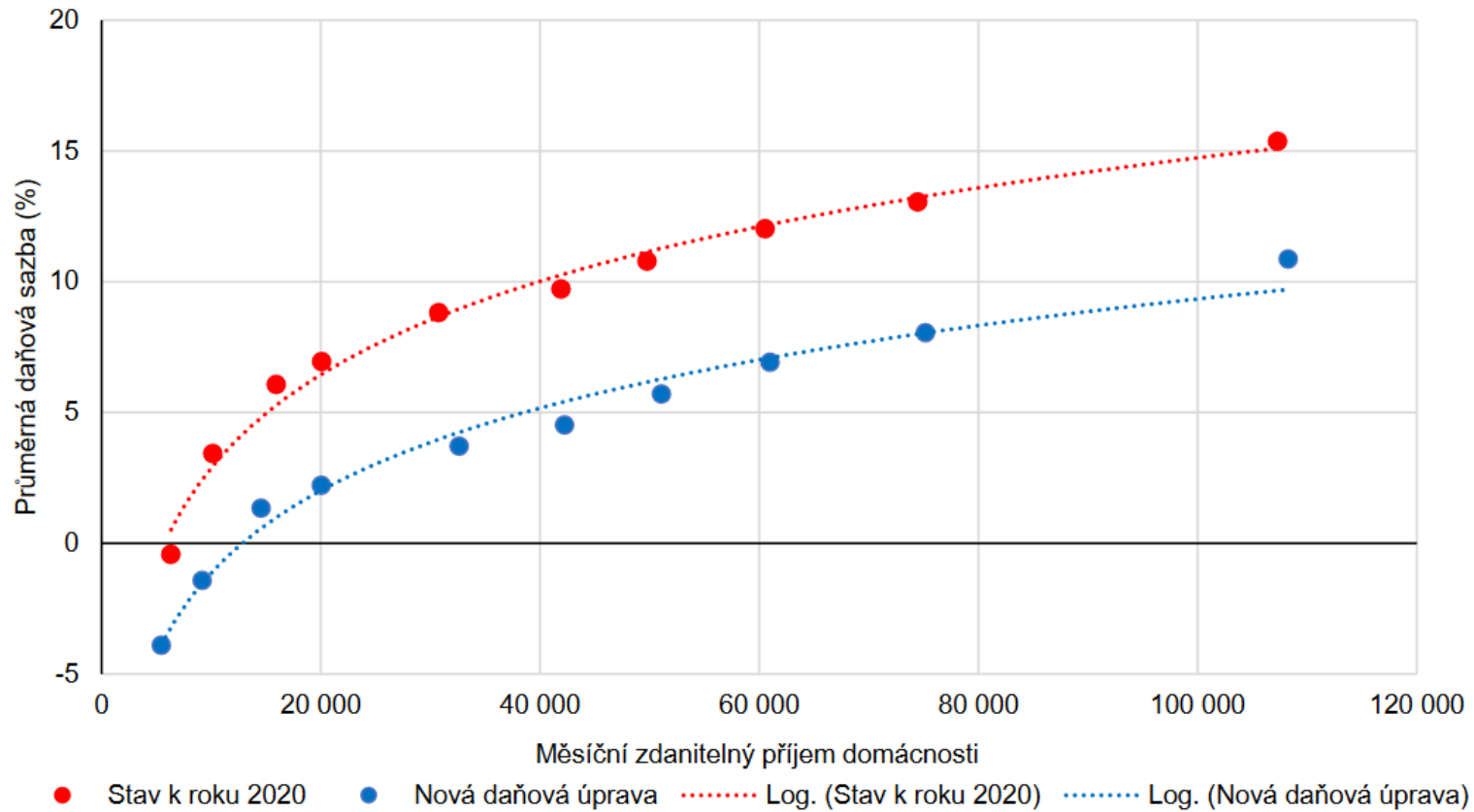
Průměrné daňové sazby po úpravě DPFO

Zdroj: Výpočty ÚNRR.

CS: snížení daní v ČR v roce 2021 (pokračování z fiskální politiky)

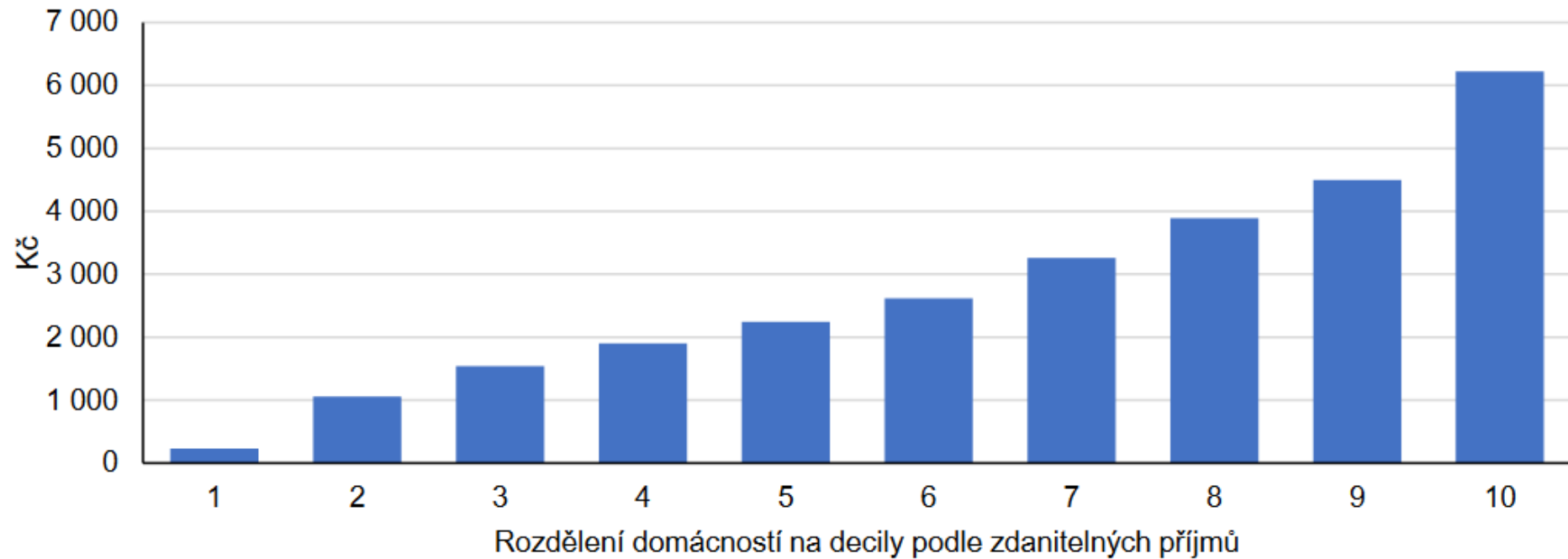
Průměrná daňová sazba při různých úrovních měsíčních zdanitelných příjmů domácností

Zdroj: Výpočty ÚNRR.

CS: snížení daní v ČR v roce 2021 (pokračování z fiskální politiky)

Průměrná měsíční daňová úspora domácností seřazených podle výše měsíčních zdanitelných příjmů

Zdroj: Výpočty ÚNRR.

CS: snížení daní v ČR v roce 2021 (pokračování z fiskální politiky)

- snížení daně způsobilo nárůst nerovnosti měřenou Giniho koeficientem z 0,2314 na 0,2386
- daňová změna byla regresivní (snížila progresy daně)

Sociální politika

- Cíl: zabezpečení sociálního smíru v rámci hospodářských a politických možností dané země
- Teoretické přístupy:
  - Konzervativismus – individuální svoboda a zodpovědnost; sociální postavení a blahobyt by měl odpovídat ekonomické výkonnosti
  - Demokratický socialismus – usiluje o překonání sociální nerovnosti; zabezpečení základních životních podmínek je úloha státu
  - Katolické sociální učení – uznává svobodu jednotlivce; zdůrazňuje však, že za sociální situace odpovídá celá společnost; jistá omezená úloha státu; zajištění určitého dostatku pro všechny

Subjekty

- Stát a jeho orgány (MPSV, ÚP, ČSSZ)
- Zaměstnavatelé
- Zaměstnavatelské a odborové svazy, tripartita
- Církev
- Rodina
- Nadnárodní instituce (OSN, EBRD, ILO)

Nástroje sociální politiky

- Kolektivní vyjednávání
  - Tripartita
  - Odbory
- Sociální příjmy
  - Porodné, starobní důchod
- Sociální služby

- Věcné dávky
  - Léky, zdravotnické prostředky
- Účelové půjčky
  - Půjčky na bydlení, vzdělání
- Úlevy a výhody
  - slevy na jízdném

Filozofické přístupy k politice přerozdělování

- utilitarismus
- liberalismus
  - spravedlnost
  - „*situace za závojem nevědomosti*“
- libertariánství

Stát blahobytu

- Stát hraje významnou hospodářsko-politickou a sociální roli
- Stát zajišťuje:
  - Základní příjem pro každého
  - Zmírnění nebo překonání rizik
  - Poskytování veřejných sociálních služeb
- Míra zajištění je mezi státy různá

Etapy ve vývoji státu blahobytu

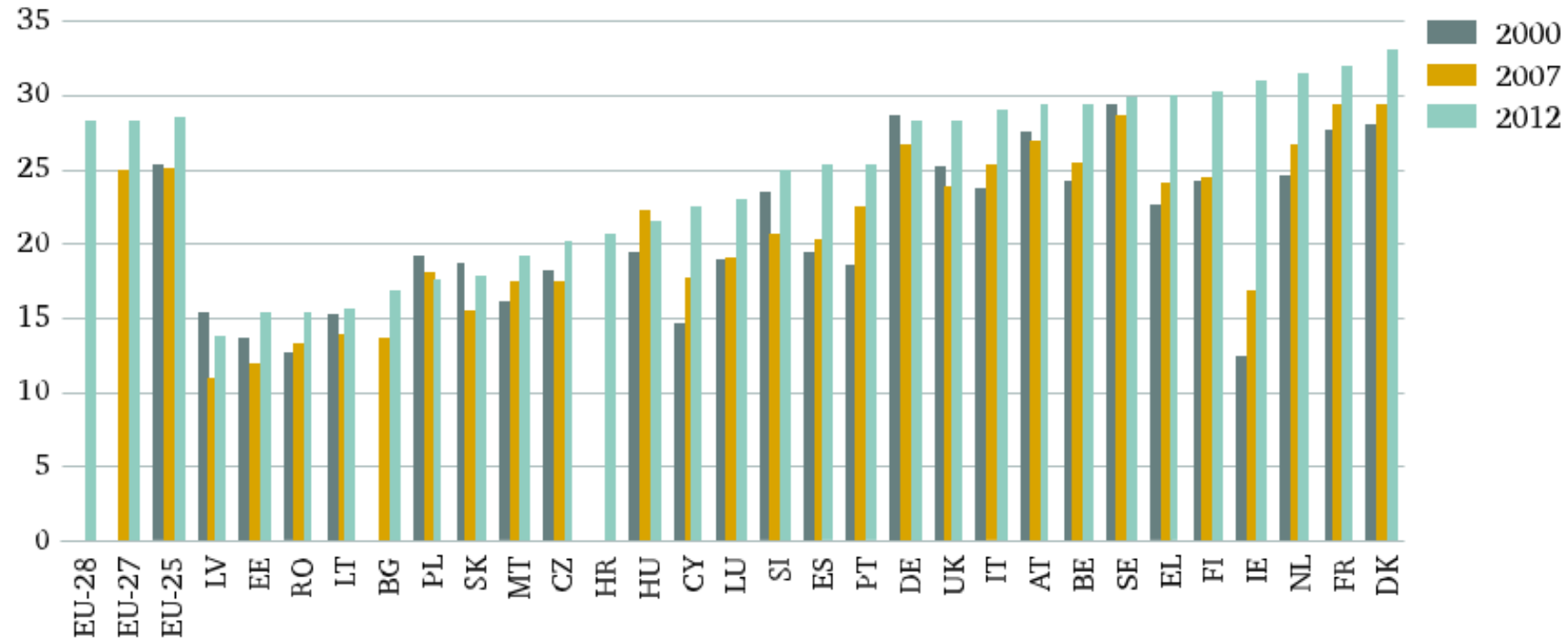
- 80. léta 19. stol. - 2. světová válka
  - Položeny základy států blahobytu (základní pojišťovací schémata)
  - Veřejné školství
  - Velká hospodářská krize

- 2. světová válka - 70. léta 20. století
  - Zlatý věk států blahobytu - W. Beveridge - „péče od kolébky až po hrob“

- 70. - 90. léta 20. století
  - Stagnace států blahobytu

- Současnost
  - Rekonceptualizace státu blahobytu nebo demontáž státu blahobytu?

Růst vládních výdajů v letech 1937-2013 (v % HDP)

	1937	1960	1990	2000	2010	2013
Austrálie	14,8	21,2	34,7	33,9	36,3	35,1
Belgie	21,8	30,3	54,8	49,1	52,6	54,7
Francie	29	34,6	49,8	51,6	56,6	57,1
Irsko	25,5	28	41,2	31,2	65,5	42,9
Itálie	24,5	30,1	53,2	45,8	50,5	50,6
Japonsko	25,4	17,5	31,7	38,5	40,7	43,1
Kanada	25	28,6	46	41,1	43,2	41,1
Německo	34,1	32,4	45,1	45,1	47,9	44,6
Nizozemí	19	33,7	54	44,1	51,3	49,7
Norsko	11,8	29,9	54,9	42,3	45,1	44,6
Nový Zéland	25,3	26,9	41,3	38,3	48,4	43,2
Rakousko	20,6	35,7	48,6	51,8	52,7	51,3
Španělsko	13,2	18,8	42	39,2	46,3	44,8
Švédsko	16,5	31	59,1	55,1	52,4	52,8
Švýcarsko	24,1	17,2	33,5	35,1	33,8	33,9
USA	19,7	27	33,3	33,9	42,8	38,9
Velká Británie	30	32,2	39,9	36,5	49,7	47,1

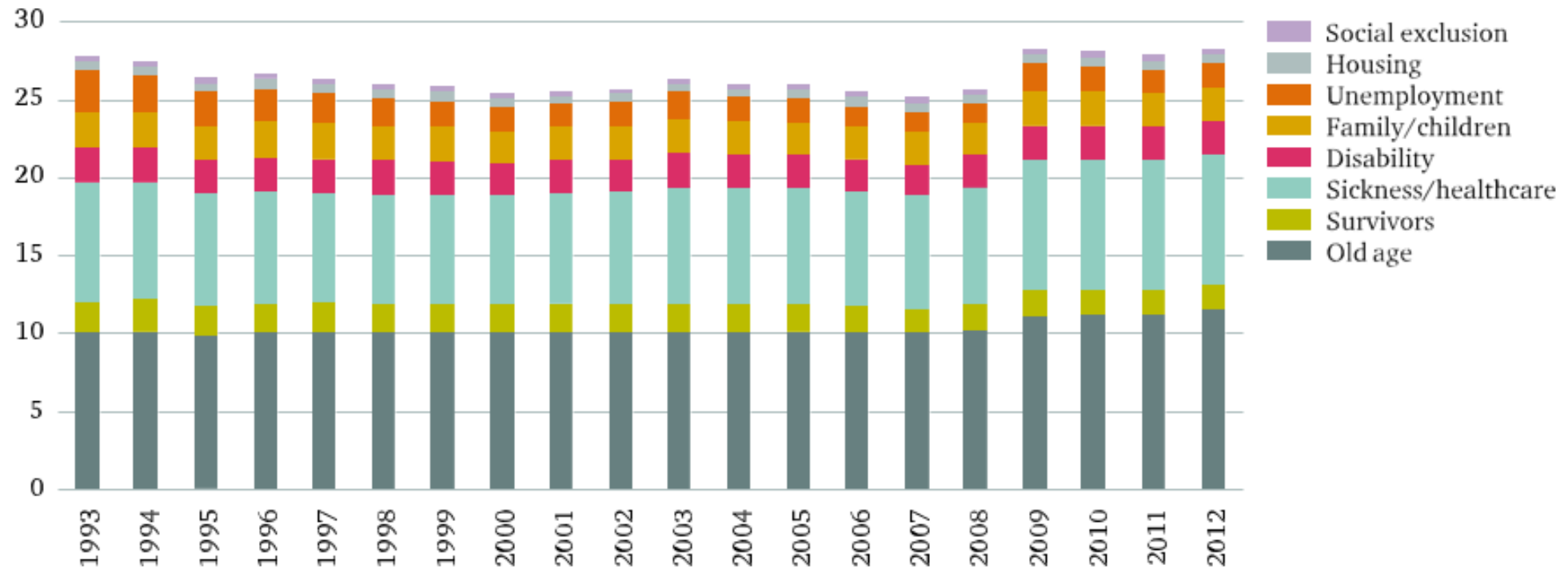
Zdroj: 1937–1990: TANZI V., SCHUKNECHT L. Reconsidering the Fiscal Role of Government: The International Perspective, 1997. 2000–2013: OECD. Economic Outlook No. 95

Výdaje na sociální dávky v EU

Source: EUROSTAT.

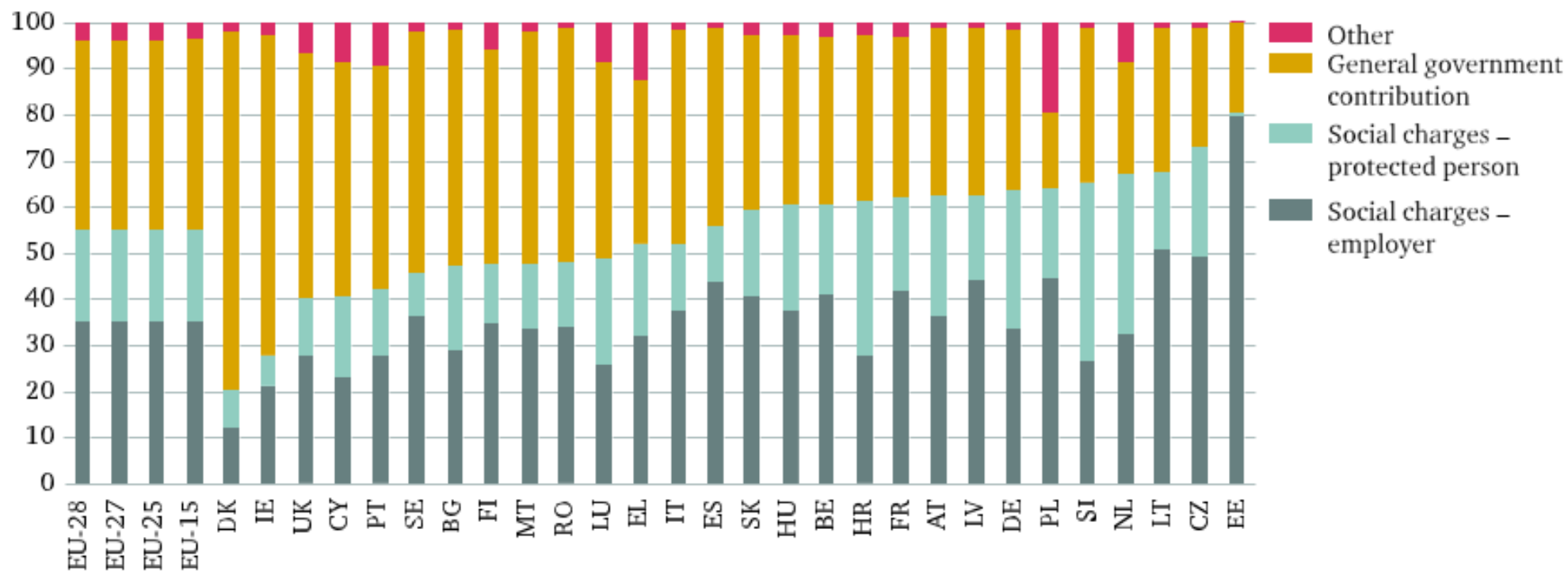
Výdaje na sociální dávky v EU podle typu

* EU is taken as EU-15 for 1993–99, EU-25 for 2000–04, EU-27 for 2005–07, EU-28 for 2008–12.

Source: EUROSTAT.

Zdroje financování sociálních výdajů

Source: EUROSTAT.

Typologie státu blahobytu

– Liberální (USA)

- Sociální systém omezený na univerzální přerozdělování
- Soukromé systémy sociálního pojištění
- Důraz na pružné fungování trhu práce

– Sociálně-demokratický (Švédsko)

- Univerzalistická povaha sociálního systému
- Vysoké náhradové poměry
- Strategie dohod na úrovni tripartity
- Aktivní politika zaměstnanosti

– Konzervativní (Německo)

- Státem organizované sociální zabezpečení
- Silný vliv dalších subjektů (rodina, církve)
- Subsidiarita

– Rudimentární (jihoevropský)

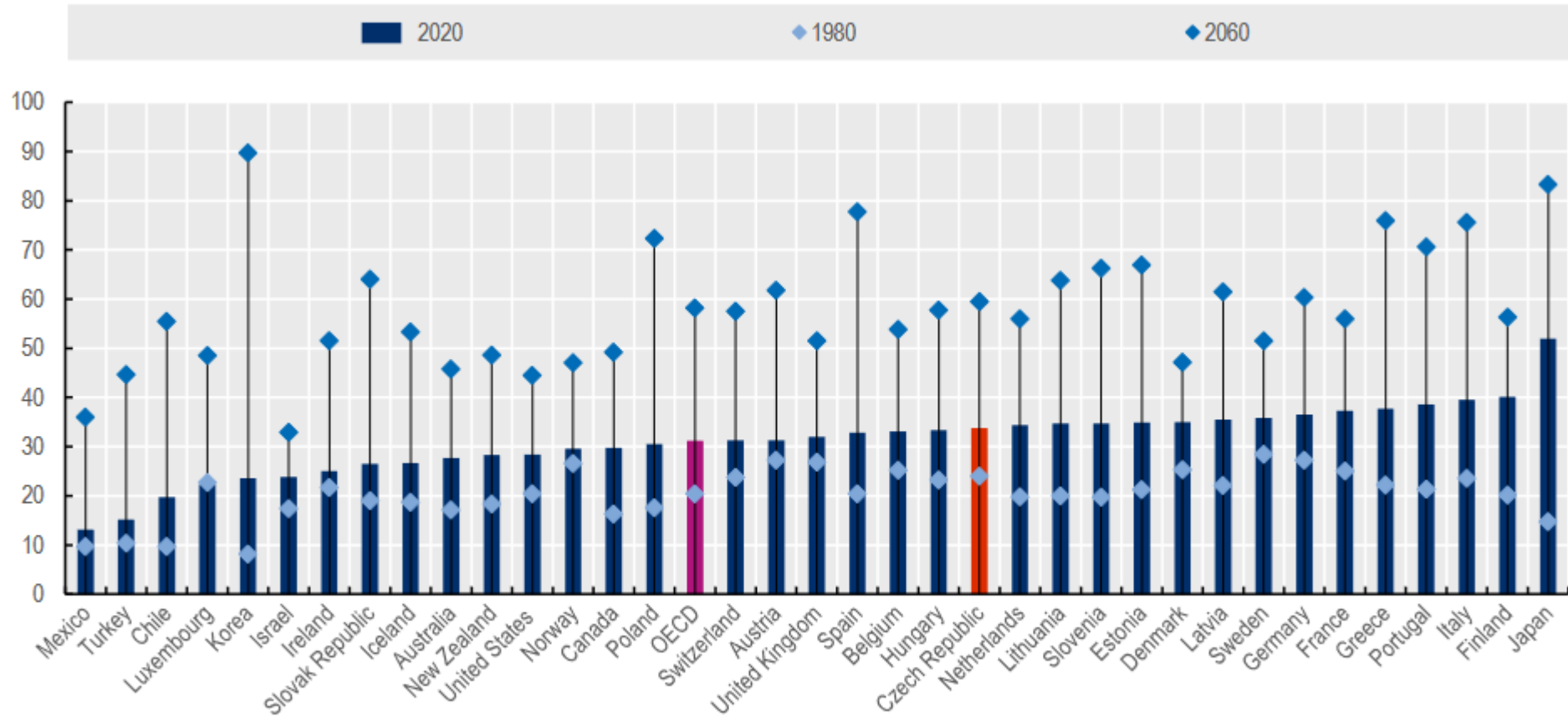
- Duální stát – konzervativně korporativní režim (důchodové zajištění, zajištění v nezaměstnanosti hrazeno z příjmů ze zaměstnání) + sociálně demokratický režim (zdravotní péče a vzdělání je hrazeno z daní)
- Důležitost rodiny
- Výjimečné postavení zaměstnanců veřejné správy

Krize státu blahobytu

- Růst nákladů, ztráta konkurenceschopnosti, růst zadlužení
- Ztráta efektivnosti
- Ztráta sociálního konsensu
- Demografické změny

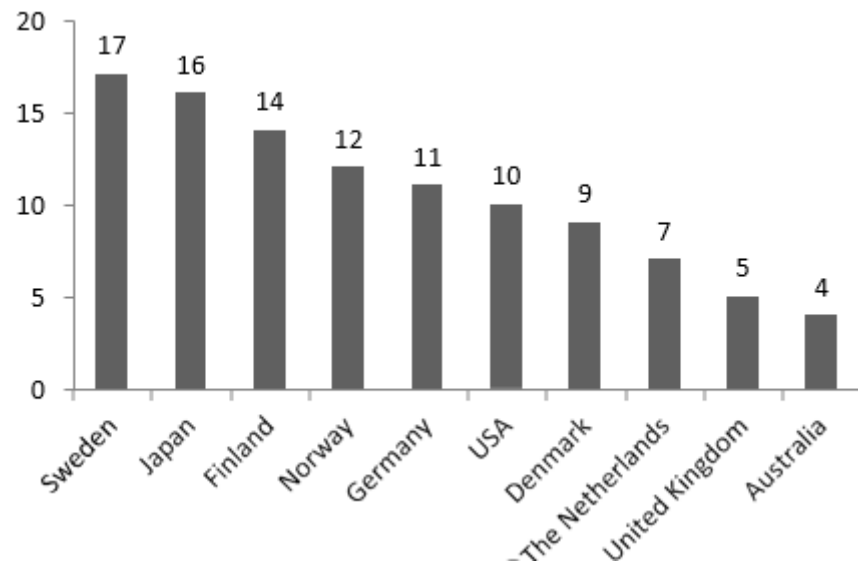
Počet osob starších 65 let na 100 osob v produktivním věku (20-64)

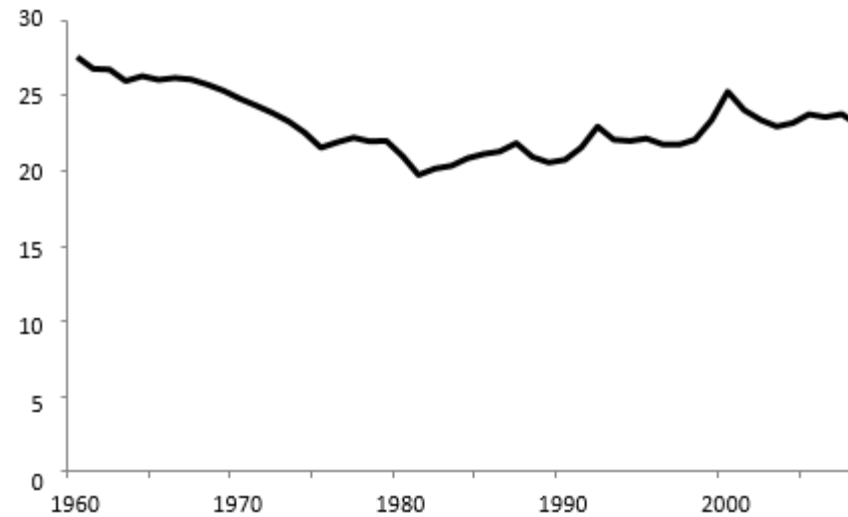
Zdroj: Perspektivy světové populace OSN: Revize 2019.

CS: Vývoj švédského státu blahobytu

– Do roku 1970 - prosperita

Kolikrát bylo HDP v roce 1970 vyšší než v roce 1870

Giniho koeficient 1960-2008

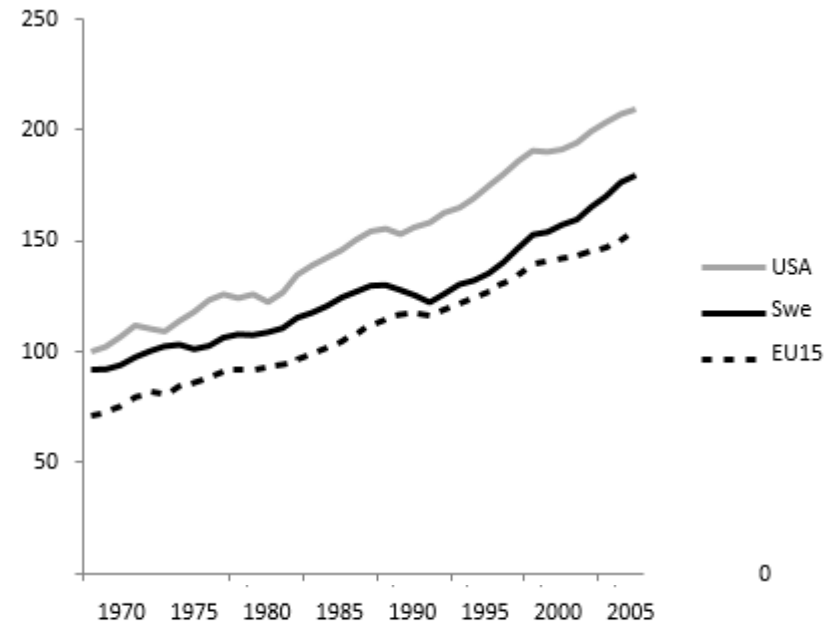
CS: Vývoj švédského státu blahobytu

- Nižší tempa růstu v 70. a 80. letech, recese v 1. polovině 90. let (1991-1993) => krize švédského modelu?
- Příčiny ze strany hospodářské politiky:
  - keynesiánská regulace poptávky
  - devalvace koruny, které oddalovaly řešení strukturálních problémů
  - četné regulace pracovního trhu
  - růst reálných nákladů na práci
  - nadměrná daňová zátěž

CS: Vývoj švédského státu blahobytu

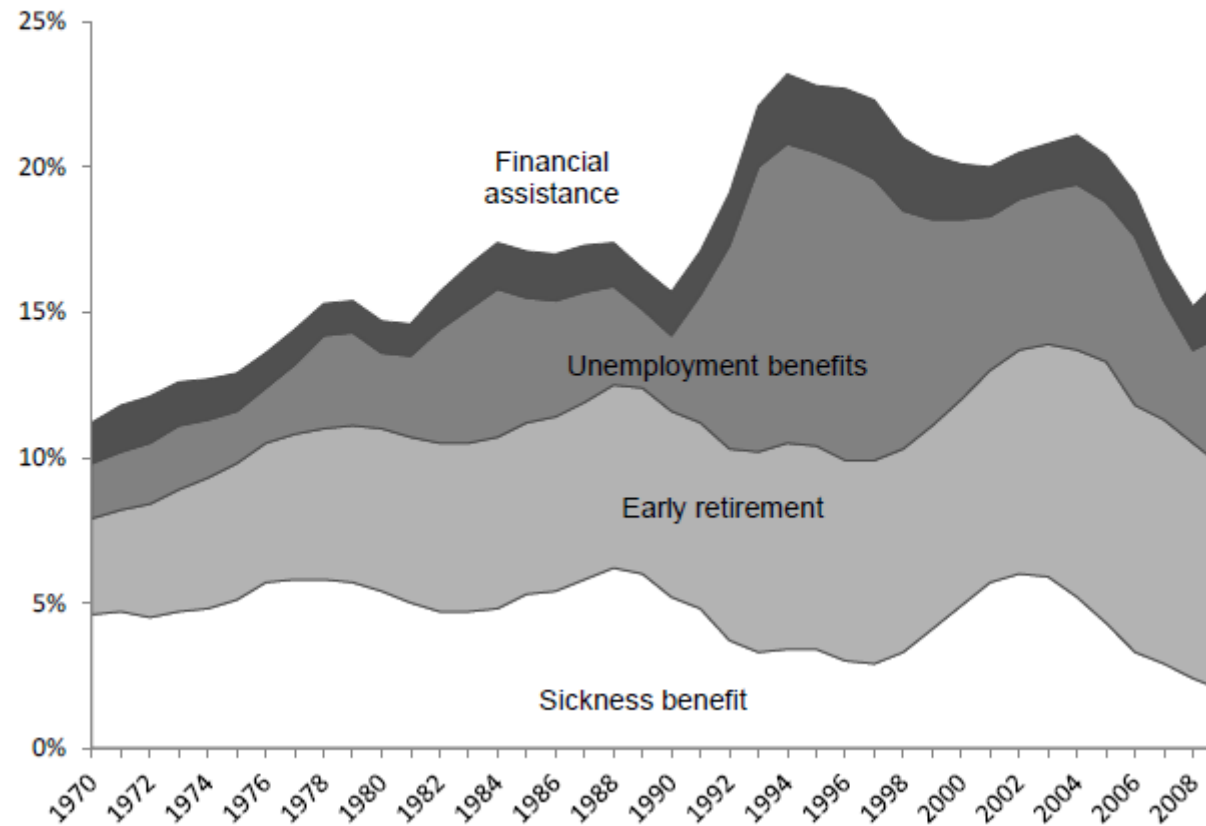
Nejvyšší daňová sazba z příjmu

Reálný růst HDP na hlavu (USA 1970=100)

CS: Vývoj švédského státu blahobytu

Figure 5. The share of the population aged 20-64 supported by various welfare benefits, 1970-2009 (fulltime equivalents).

Závěr

- Sociální stabilita je předpokladem úspěšného ekonomického vývoje
- Existuje však trade-off mezi ekonomickou efektivností a mírou socio-ekonomických nerovností
- Nerovnost měříme pomocí Giniho koeficientu nebo Lorenzovy křivky
- Majetková nerovnost je výrazně větší než příjmová nerovnost
- Stát blahobytu v důsledku působení globalizace a nepříznivého demografického vývoje postupně prochází transformací směrem ke „konkurenčnímu“ státu blahobytu.

MUNI
ECON